

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»
Центральна публічна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка

**ЦІНУЙМО МОВУ
НАД УСІ СКАРБИ,
ЯКЩО МИ ХОЧЕМО
ЗВАТИСЯ НАРОДОМ!**

**Збірник тез доповідей
І Всеукраїнської науково-практичної
онлайн конференції**

28 жовтня, 2024

м. Кам'янське, 2024

УДК 811.161.2:377'013

Рецензенти:

Олена ФЕДІНА – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

Рекомендовано до друку рішенням Наукової ради ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

(протокол № 1 від 10.10.2024 р.)

Головний редактор та відповідальний за збірник:

Мирослава СОСНОВА – канд. пед. наук, голова циклової комісії педагогічних та соціально-гуманітарних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Технічний редактор:

Катерина ГЛЯНЕНКО – канд. пед. наук, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Редакційна колегія:

Катерина ГЛЯНЕНКО – канд. пед. наук, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Сергій КРАВЧЕНКО – канд. пед. наук, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Світлана САДОВЕНКО – докторка філософії, методист, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Мирослава СОСНОВА – канд. пед. наук, голова циклової комісії педагогічних та соціально-гуманітарних дисциплін, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

Маріанна ЛОМАКА - викладач педагогічних дисциплін ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

ЦІНУЙМО МОВУ НАД УСІ СКАРБИ, ЯКЩО МИ ХОЧЕМО ЗВАТИСЯ НАРОДОМ!: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції, м. Кам'янське, 28 жовтня 2024 р. Кам'янське, 2024. 88 с.

До збірника увійшли матеріали доповідей I Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції, яка відбулася 28 жовтня 2024 року у м. Кам'янське, Україна. Тематика доповідей відповідає напрямам роботи конференції.

ЗМІСТ

Мова в діалозі культур. Мовні системи. Різномаспектні проблеми функціонування української мови

КАКУРІНА Ірина

ПРОБЛЕМА МОВИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ.....5

КРАПІВІНА Дар'я, КУЦЕВОЛ Оксана

ЗНАЧЕННЯ РІДНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....8

ЛОМАКА Маріанна

УКРАЇНСЬКА МОВА, ОСВІТА ТА НАУКА ЯК ЧИННИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....11

МОЛОДЧИНА Софія, СОСНОВА Валентина

МОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ІНФОРМУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ І РОДИЧІВ.....14

ТОЛЮПА Ігор, СОВ'ЯК Ольга, ЛОМАКА Маріанна

АКТУАЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....16

ФЕДІНА Олена

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ УЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ 18

Сучасні підходи та інноваційні технології формування комунікативної компетентності

ГЛЯНЕНКО Катерина

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....21

КРИВОРОТЕНКО Ольга

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....23

ІВАСЬКІВ Ірина, ЗИМІВЕЦЬ Наталія

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ: МЕТОД «ОРГАНИ ЧУТТЯ» ДЛЯ НАПИСАННЯ ТВОРІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....25

ІВКО Світлана

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....31

РОМАНЮХА Анастасія, ФЕДЬКО Світлана, ЯЦЕНЮК Лариса

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ.....35

СТЕПАНОВА Ганна, СОСНОВА Валентина

ТЕХНІКИ ПОДОЛАННЯ МОВНИХ БАР'ЄРІВ У СПІЛКУВАННІ З
ПАЦІЄНТАМИ.....39

ТКАЛИК Роман, СОСНОВА Мирослава

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ.....41

ШНЯК Оксана

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ.....45

Стилістика та інтерпретація тексту

БАШКЕЄВА Олена

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТІВ КУЛЬТУРИ: ТЕОРІЇ Е. ХОЛЛА,
Р. ЛЬЮІСА, Г. ХОФСТЕДЕ.....49

НЕБОСЕНКО Валерія, ГЛЯНЕНКО Катерина

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ФІГУР У ПОЕЗІЇ
ЛІНИ КОСТЕНКО.....54

Актуальні питання теорії та практики перекладу

БРАЖНІК Олександр, ПОЛУНІНА Анна

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ФЕНОМЕН ЛІНГВІСТИКИ.....56

**Історико-культурні аспекти творчості українських письменників. Сильове
розмаїття української та світової прози**

ГЕРАСЮТА Тетяна, ГОНЧАР Марія

ГОЛОС ЯК БОЖИЙ ДАР.....59

ГЕРАСЮТА Тетяна, ХАНІ Мар'яна, КОСТЮК Олексій

СЕРГІЙ ЗЛЮЧИЙ «ТИША ТЯЖІННЯ».....71

КОСТЮК Олексій, САДОВЕНКО Світлана

СИНТЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУР У ТВОРЧОСТІ Р. М. РІЛЬКЕ.....77

МАРЧЕНКО Валентина, КУРКІН Володимир

ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ЕПОХИ НА ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧИНИ.....79

НЕБОСЕНКО Валерія, САДОВЕНКО Світлана

САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У СПОСТЕРЕЖЕННЯХ МАРКА
ТВЕНА.....82

ПРИХОДЬКО Ганна

СТИЛЬОВЕ РОЗМАЇТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ПРОЗИ.....84

Мова в діалозі культур. Мовні системи: проблеми розвитку та функціонування в поліетнічному та полікультурному просторі. Різномаспектні проблеми функціонування української мови.

Ірина КАКУРІНА

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та українознавства Українського державного університету науки та технологій. ННІ «УДХТУ»
irinactoi@gmail.com

ПРОБЛЕМА МОВИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ

Культура реалізується через мову. Мова виражає самобутнє середовище існування культури, організує її час та її простір. Повне уявлення про ту чи іншу культуру не можна отримати інакше, як через пов'язану з нею мову. Збереження мови забезпечує традицію та спадкоємність.

Осмилення мови як самостійного об'єкта дослідження має давню традицію. Можна говорити про те, що складну природу мови вперше зазначив Сократ у своїх діалогах. Він звернув увагу на те, що висловлена і написана думка – не одне й те саме. Сократ акцентував значимість діалогу при безпосередньому спілкуванні. Спеціально організований діалог народжував той стиль філософствування, який отримав назву «сократичного». Сократичні розмови пов'язані з тлумаченням мови передусім як бесіди, що передбачає наявність безпосереднього партнера. Безпосередність спілкування, «бесіда очі в очі» у справі спільного досягнення істини диктує моральну забарвленість діалогу: неприпустимо брехати, дивлячись у вічі тому, з ким ти філософствуєш, тобто мислиш.

Сократ негативно ставився до письмового тексту. На його думку, текст віддаляє людей один від одного, опосередковуючи їх контакт, розводячи людей у часі. Текст безособовий, і тому він не несе на собі морального навантаження. Спілкуючись за допомогою написаних текстів, людина втрачає владу над ситуацією та контакт з іншою людиною. Ось чому Сократ так різко виступав проти письма та грамотності.

Однак в епоху Середньовіччя відбувається сакралізації мистецтва письма. Вона, як зазначає Е. Геллнер, надовго відсуває роздуми Сократа на другий план. Е. Геллнер справедливо вважає, що писемність стає істотним чинником соціальної диференціації [1, 30]. Володіння письмовим словом перетворюється на один із засобів влади над людьми. Суспільство розпадається на «тих, хто знає» «і тих, хто не володіє інформацією». За допомогою закону в цей час здійснюється уніфікація способів обробки та застосування інформації, уніфікація смислів і тлумачень. Значення писемної фіксації мови стає настільки велике, що видатний англійський філософ і соціальний антрополог – Е. Геллнер

пропонує запровадити нову типологію цивілізацій: дописьмові, письмові, постписьмові [1, 39].

В епоху Відродження у західноєвропейській культурній традиції постає проблема строгості та чистоти мови. Вона набуває форму відношення до питання про «золоту латину». Повернення до витоків європейської цивілізації (Античності) розумілось насамперед як повернення до строгих мовних канонів Античного часу. Мовні канони розуміли як естетичні норми античної поезики. Характерно, що досягнення середньовічної риторики та схоластики, які багато значили для розвитку теорії аргументації, майже не враховувалися чи характеризувались як негативні. Мова середньовічних суперечок, що об'єктивується у формі найскладніших компендіумів і сум, представлялася філософам Відродження надмірно сухою та ускладненою. Вимога «чистоти золотої латини», коли латинська мова стала загальнокультурним зразком, призвело до того, що філософські тексти писалися як художні твори.

Мова метафізики набула зайвої людяності, що дозволило наступному поколінню філософів розглянути значення мови як значущого чинника для суспільства та культури. Саме з цього часу, з робіт Дж.Віко, В.Гумбольдта, Й.Гердера, почалося пильне і всебічне вивчення мови в рамках філософських досліджень.

Філософія ХХ століття теж намагалася осмислити сутність мови, її роль, функції та структуру. Кульмінація інтересу до мови припадає на другу половину ХХ століття. Становлення порівняльно-історичного методу в мовознавстві, крос-культурного аналізу, осмислення результатів численних етнографічних експедицій, бурхливий розвиток психології, соціології, антропології дали матеріал для прискорення філософського осмислення проблеми мови. Акцентування значення мови у сучасному контексті вилилося у формування численних програм, таких як «мова та наука», «мова і філософія», «мова та мистецтво», «мистецтво мовної комунікації», «мова і текст» і т.д.

Квінтесенцією інтересу до мови стала постмодерністська філософія. У ній мова розглядається як засіб комунікації, як діяльність, як семантична структура, як пізнання, як засіб маніпулювання тощо [2]. Особливе місце у філософії постмодернізму займає проблема білінгвізму.

Мова і мислення єдині. Не можна не погодитися з Езра Луміс Паунд (видатним американським поетом, перекладачем, літературним критиком) у тому, що весь обсяг людської мудрості не міститься в жодній мові, і жодна мова не в змозі висловити всі форми та рівні людського сприйняття. Світ нескінченний, і одна мова, яку б досконалість і красу вона не мала, недостатня для того, щоб відобразити різноманітність та багатогранність світу. Відповідно, варіантність, багатозначність мови має вести до варіативності мислення. Важлива функція білінгвізму - вловити цю багатозначність та забезпечити можливість діалогу між різними культурами.

Взаємодія мов соціально та культурно обумовлена. Вона спрямована на передачу смислової та оціночної інформації від одного соціуму до іншого. Водночас білінгвізм обумовлений факторами політичного життя. Тому для

білінгвізму та бікультуризму об'єктивно властива потенційна конфліктність. Це - з одного боку. З іншого боку - ставлення до діалогу культур, до діалогу мов надає значний вплив на формування атмосфери життя, на розвиток політичних відносин у суспільстві.

Зростання діалогічної тенденції у міжкультурній комунікації сьогодні фіксується всюди у світі. Діалог мов - один із факторів, які необхідні для гармонізації ефективної взаємодії різних народів, їх взаєморозуміння, для подолання розлому спільності сучасної цивілізації. Білінгвістичне середовище потребує цілеспрямованого формування.

Список використаних джерел

1. Гелнер Е. Нації та націоналізм. Націоналізм: Пер. з англ. Г. Касьянова. Київ : Таксон, 2003. 300 с.

2. Дерріда Ж. Граматологія; Дерріда Ж. Хора; Делез Ж. Відмінність та повторення; Ліотар Ж.Ф. Переписати сучасність; Рорті Р. Філософія та дзеркало природи; Делез Ж., Гваттарі Ф. Капіталізм та шизофренія: Анти-Едіп.

КРАПІВІНА Дар'я, здобувачка освіти
освітньо-професійної програми «Лікувальна справа»
КУЦЕВОЛ Оксана, викладач КЗ «Кам'янський фаховий медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»

ЗНАЧЕННЯ РІДНОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

*«Нації вмирають не від інфаркту.
Спочатку їм відбирає мову.
Ми повинні бути свідомі того,
що мовна проблема для нас актуальна
і на початку XXI століття,
і якщо ми не схаменемося,
то матимемо дуже невтішну перспективу».*
Ліна Костенко

У сучасному медичному середовищі, де науковий прогрес та технологічні інновації швидко розвиваються, збереження зв'язку з власним корінням, власною ідентичністю, є надзвичайно важливим. І поки наші захисники і захисниці виборюють перемогу на фронті, основоположним для нас, в тилу, є збереження цінностей, сенсів і традицій.

Спробуємо висвітлити актуальність теми у контексті сучасних викликів і трансформацій, що відбулися в медичній галузі.

По-перше, швидкий розвиток медичних технологій вимагає поєднання практичних знань із високими етичними стандартами. Використання рідної мови допомагає ідентифікувати себе з певною культурною або національною спільнотою й дає можливість зрозуміти цінності та принципи, які лежать в основі медичної професії, і як вони впливають на важливі рішення.

По-друге, збереження гуманізму в медичній практиці набуває актуальності в сучасному суспільстві. Саме мовна компетенція дає змогу навчитися цінності співчуття, турботи та поваги до пацієнтів, що є невід'ємною частиною професійної ідентичності медичного працівника.

По-третє, сьогодні роль медичного працівника включає розуміння та врахування соціальних поглядів. Громадянська позиція медичного працівника має вплив на соціальні процеси та розвиток суспільства в цілому, допомагає розкрити вплив мови на медичну практику, забезпечуючи більш компетентний і культурно чутливий підхід до пацієнтів.

Таким чином, значення української мови у формуванні професійної ідентичності медичних працівників є надзвичайно актуальним.

Знання мови завжди було міцною основою освіченості, інтелігентності, важливою складовою особистості медика, його професіоналізму. Здавна відомо, що мистецтво мовного спілкування сприяє успіху лікування. Сучасна мова української медицини має дуже широку сферу застосування: в лікарнях і поліклініках, у навчальних аудиторіях медичних вишів і в науково-дослідних лабораторіях, у аптеках і санаторіях, у рекламі на телебаченні, зрештою, в усіх

сім'ях, бо проблеми збереження здоров'я нині гостро актуальні, вони стають предметом щоденних обговорень мільйонами людей.

Мова – міст до розуміння

Важко переоцінити значення слова в стосунках лікаря і хворого. Словом можна не тільки викликати функціональні зміни в організмі, а навіть призвести до летальних наслідків. Гіппократ стверджував: "Якщо є кілька лікарів, з яких один лікує травами, другий – ножем, третій – словом, то звернімося до того, хто лікує словом". Вустами вмілого лікаря слово лікує, невмілого – раниць. У такому разі слово буде не психотерапією, а ятрогенією. Здатність спілкуватися на рідній мові пацієнта створює зв'язок, який виходить за межі слів. Вона дозволяє пацієнтам відчувати себе зрозумілими і поважними, підсилюючи їхню довіру до медичного працівника і сприяючи одужанню. Звідси зрозуміло, як усебічно продумано і зважено має бути кожне слово медичного персоналу при спілкуванні з хворим. «Слова, як і ліки, - підкреслював письменник і лікар П.Бейлін, - мають пряму токсичну чи побічну дію. На окремі слова утворюється несприйняття – вони можуть викликати «алергію», шок. А передозуєш, хай навіть за своїм змістом лікувальним словом, то може розвинути «лікарська хвороба». Балакуча людина може викликати у своїх слухачів головний біль і втому. Отже, саме спілкування рідною мовою допомагає створити атмосферу довіри між пацієнтом і лікарем, що є важливим чинником для успішного лікування.

Мова – ключ до співробітництва

Оскільки в Україні медицина – одна з найпоширеніших професій, то функціонування і вивчення фахового мовлення медиків – одна з актуальних проблем сучасного мовознавства. Саме знання мови – це один із компонентів професійної підготовки, адже знання фахової мови підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватись у складній професійній ситуації та в контактах із представниками своєї професії. Активне використання української мови в медичних закладах заохочує пацієнтів і медиків брати участь у розвитку громади, створюючи почуття спільності та єдності.

Варто згадати про Софію Окуневську, першу лікарку у Західній Україні, хто використовував променеву терапію у боротьбі з онкологією. Саме вона стала взірцем національної гідності та ідентичності. Розуміючи важливість української мови, уклала словник української медичної термінології та стала співініціаторкою створення першої профспілки лікарів. "Заговорила до мене українською мовою, переконуючи, що мені треба писати не по-німецьки, а для свого народу – по-українськи, навчила фонетикою писати, надавала українських книжок", – згадує Ольга Кобилянська в автобіографії.

Мова – імідж закладу

Активне використання української мови в медичних закладах не лише підвищує рівень обслуговування, але й формує позитивний імідж установи, що в довгостроковій перспективі може значно вплинути на її успіх. Адже використання української мови свідчить про чутливість закладу до культурних потреб пацієнтів. Це створює відчуття того, що медичний заклад дбає про своїх

клієнтів, враховуючи їхній культурний контекст. Це може стати їхньою конкурентною перевагою, особливо в регіонах з високим попитом на україномовні послуги. Заклади, що акцентують увагу на українській мові, можуть привертати молодих лікарів і медичних працівників, які цінують можливість працювати в середовищі, що підтримує їхню культурну ідентичність.

Проблеми та виклики

Розвиток і використання української мови в медичній сфері супроводжується низкою проблем і викликів. Ось деякі з них:

1. Недостатня медична термінологія

У багатьох випадках українська мова не має адекватних термінів для нових медичних технологій та процедур. Це може ускладнювати навчання медичних працівників та спілкування з пацієнтами.

2. Обмежена доступність

Багато медичних інформаційних ресурсів, досліджень та статей доступні лише англійською або російською мовами, що обмежує можливості медиків і пацієнтів у використанні актуальної інформації українською.

3. Обмежені бюджетні можливості

Багато медичних закладів стикаються з фінансовими труднощами, що ускладнює впровадження україномовних практик і програм.

Ці проблеми та виклики вимагають комплексного підходу для їх подолання, включаючи удосконалення україномовного контенту, підтримку україномовних програм та залучення громадськості до розвитку мови в медичній сфері, пропаганду мови не тільки серед широких кіл медичної корпорації в державі, але й поза її межами. Такий підхід тісно пов'язаний і з удосконаленням, формуванням національної медичної термінології.

Усе викладене вище хтось, цілком можливо, прокоментує поблажливо: ну кому, мовляв, це невідомо?! Але ж істини ніколи не старіють. Вони мають здатність повертатися до нових поколінь в усій своїй актуальності, значущості, новизні, ставати в центрі уваги громадської думки. Адже вивчення рідної мови є не лише мереживом минулого, а й ключовим компонентом у формуванні професійної ідентичності медичних працівників.

Ломака Маріанна,
викладач ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії
та педагогіки Українського державного
університету науки і технологій»,
здобувач освіти другого (магістерського) рівня
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»,
011 «Освітні педагогічні науки», ОПП «Загальна педагогіка»,
м.Кам'янське, Дніпропетровська область (Україна)

УКРАЇНЬСЬКА МОВА, ОСВІТА ТА НАУКА ЯК ЧИННИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У збереженні ідентичності української нації, саме мова відіграла ключову роль. Пов'язано це з тим, що довгий час українські землі знаходились у складі інших держав і саме завдяки мові відбувалась ідентифікація українців. Так після монголо-татарської навали Київська Русь перестала існувати як окрема держава, а українські землі опинились у складі Литви, Польщі та Московії (1240 рік). Однак, українська мова продовжувала функціонувати: «У Великому князівстві Литовському українська мова, яку традиційно називають *руською* (не плутати з російською), починаючи з XIV ст. використовувалася в законодавстві, судочинстві, князівських канцеляріях, державному й приватному листуванні». Подібна ситуація склалася і у Польщі, особливо це стосується галицький і волинських земель, де «у XIV — першій половині XVI ст. староукраїнська літературна мова теж мала статус, близький до державного».

Провідником крізь віки для української мови став не тільки її побутовий вжиток, а, насамперед, українська література. Скільки геніальних творів було написано українськими письменниками і поетами. Не дивлячись на заборону, арешти і поневіряння, видатні українські письменники та поети зберігали, плекали українську мову та передали її нащадкам. У даному випадку мова піде саме про царську добу, що характеризувалась не тільки повною відсутністю державності, а й заборонаю на використання української мови: «...царський уряд російської імперії вбачав реальну загрозу в розвитку української літературної мови. Її використання заборонялося багатьма царськими указами. Найбільш горезвісні з них — Валуєвський циркуляр 1863 року та Емський указ 1876 року. Ці документи забороняли україномовну освіту, науку, переклади, публічні виступи, театральні вистави та ін.

Варто згадати, насамперед, Т. Шевченка, П.Куліша та Л. Українку, а також багатьох інших, хто зробив неоцінений внесок у збереження української національної ідентичності. Найяскравіше заборону української ілюструє наступна теза Т.Шевченка: «Погано дуже, страх погано! В оцій пустині пропадать. А ще поганше на Україні дивитись, плакати — і мовчать».

Зазначимо, що важливим є не тільки збереження мови, а й плекання любові до України, що передається неоціненною спадщиною крізь століття. Чого тільки варта теза Л.Українки: «До тебе, Україно, наша бездольна мати,

струна моя перша озветься. І буде струна урочисто і тихо лунати, і пісня від серця полетиться».

Як зазначає Л. Азарова: «Сьогодні, коли в суспільно-політичному житті іде переоцінка морально-етичних цінностей, відроджується національна самосвідомість народу, знання рідної мови набуває особливого значення. Усі сфери суспільного життя охоплює мова. Освіта, наука, мистецтво, театр, побутова культура пов'язані з мовним вихованням, мовною політикою. При цьому мова розглядається як творча практика особистостей, які спілкуючись між собою, розвивають свій генофонд, орієнтуючись як на власні надбання, так і на зовнішньомовні запозичення, зберігають у ній культуру попередніх поколінь і вносять свою відповідно до розвитку цивілізації». Як влучно зазначає дослідниця: «Нормалізації мовної ситуації в сучасній Україні заважає надмірна політизація мовного питання. Це дійсно так, проте, як зазначено у попередньому розділі, мовні та культурні питання тісно переплітались з суспільно-політичними протягом всієї української історії».

Не можна не погодитись з наступною тезою Л. Азарової: «Рідна мова є одним із найважливіших засобів формування патріотичних почуттів, гордості за свій народ, вона є виявом національної культури. Піклування про рідну мову, любов і повага до неї має бути в центрі уваги кожної нації... При цьому мова розглядається як творча практика особистостей, які спілкуючись між собою, розвивають свій генофонд, орієнтуючись як на власні надбання, так і на зовнішньомовні запозичення, зберігають у ній культуру попередніх поколінь і вносять свою відповідно до розвитку цивілізації».

Сьогодні, згідно з законом: «Заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови».

Сьогодні українська освіта дійсно є чинником формування національно свідомої особистості, що вивчає / навчається рідною мовою, знає українську літературу, історію, культуру. Є чітке розуміння хто ми є, а ми є українці. І це усвідомлення, виплекане ще у шкільні роки, молоде покоління буде переносити й у доросле життя.

Список використаних джерел

1. Азарова Л. Двомовність: причини й наслідки / Рідний край: Альманах полтавського педагогічного університету. Полтава. 2015. Вип. № 2 (33). С. 71–74.

2. Азарова Л. Мова як феномен нації / Лінгвістичні дослідження. Зб. наук. праць. Вип. 24. Харків, 2008. С. 43–49.

3. Азарова Л. Мова як головна ознака ідентичності української нації. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/195353155.pdf>.

4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Німчук В. Державна мова. Українська мова : енциклопедія / Редкол. Русанівський В., Тараненко О., Зяблюк М. та ін. 3 є вид., зі змінами і доп. Київ : Вид во „Укр. енцикл.” ім. М.П. Бажана, 2007.
7. Русанівський В. Історія української літературної мови : підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: АртЕк, 2002.
8. 22 цитати Тараса Шевченка. URL: <https://spadok.org.ua/taras-shevchenko/22-tsytaty-tarasa-shevchenka>
9. Яворська І. Українська мова як чинник національної ідентичності: ретроспективний огляд. Релігія в Україні URL: <https://www.religion.in.ua/main/history/12688-ukrayinska-mova-yak-chinnik-nacionalnoyi-identichnosti-retrospektivnij-oglyad.html>

МОЛОДЧИНА Софія, здобувачка освіти
освітньо-професійної програми Сестринська справа,
СОСНОВА Валентина,
викладач Комунального закладу «Кам'янський фаховий медичний
коледж» Дніпропетровської обласної ради»

МОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ В УМОВАХ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ІНФОРМУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ І РОДИЧІВ

У контексті сучасної медицини, де все більшу увагу приділяють гуманізації медичної допомоги, ефективна комунікація медичної сестри з пацієнтами набуває особливого значення.

Мовлення медичної сестри відіграє ключову роль у взаємодії з пацієнтами та їхніми родичами, особливо під час кризових ситуацій.

Медична сестра – це не тільки виконавець медичних маніпуляцій, а й досвідчений комунікатор. Її слова можуть заспокоїти наляканого пацієнта, роз'яснити складні медичні терміни і навіть врятувати життя. Особливо гостро ця потреба відчувається в кризових ситуаціях, коли ефективне інформування пацієнтів і їхніх родичів є запорукою успішного подолання труднощів. Адже ефективне спілкування – це не просто обмін інформацією, а мистецтво встановлення довіри та взаєморозуміння, співпереживання та підтримки. У взаємодії з пацієнтами, особливо в кризових ситуаціях, медична сестра виступає не лише виконавцем медичних маніпуляцій, а й довіреною особою. Чесність і відкритість у спілкуванні є основою довіри між медиком і пацієнтом. Навіть у найскладніших випадках, коли прогнози не завжди оптимістичні, медсестра знаходить слова підтримки, намагається запевнити пацієнта, що йому надається вся можлива допомога.

Не менш важливу роль відіграє і невербальна комунікація: усмішка, дотик, відкрита поза – все це сприяє створенню атмосфери довіри та безпеки.

Кризові ситуації в медицині виникають тоді, коли життя людини опиняється під загрозою, і потрібні швидкі та точні рішення. Це можуть бути не лише гострі стани, епідемії, масові травми або природні катастрофи, але й складні діагностичні випадки, коли пацієнт відчуває тривогу і потребує емоційної підтримки. У таких випадках важливо діяти швидко, зберігаючи контроль над ситуацією.

Одним із прикладів кризових ситуацій є масове надходження пацієнтів під час епідемії, катастрофи чи аварії. У такій ситуації медична сестра повинна організувати швидке прийняття пацієнтів, оцінити стан кожного, а також допомогти з координацією медичної допомоги. Вона має оперативно інформувати родичів, водночас залишаючись спокійною та впевненою.

Заспокоїти пацієнта та його родичів можна, дотримуючись чітких правил спілкування: говорити спокійним тоном, пояснювати ситуацію зрозумілою мовою, не використовуючи складних медичних термінів. Важливо вислухати

їхні страхи, відповісти на питання і запевнити, що робиться все можливе для надання якісної допомоги. Вміння слухати, розуміти та підтримувати пацієнтів в складних життєвих ситуаціях – це не просто професійна вимога, а справжнє мистецтво, яке робить медичну сестру не тільки фахівцем, але й людиною, здатною дарувати надію і підтримку. Емпатія та увага до емоційного стану є вирішальними у таких ситуаціях.

У кризових ситуаціях мовлення медичної сестри стає ключовим інструментом для ефективного інформування та заспокоєння пацієнтів і їхніх родичів. Правильна комунікація допомагає підтримувати контроль над ситуацією, забезпечуючи необхідну психологічну підтримку.

ТОЛЮПА Ігор, здобувач освіти ОПП
«Професійна освіта (Охорона праці)»
СОВ'ЯК Ольга, ЛОМАКА Маріанна, викладач
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії
та педагогіки Українського державного
університету науки і технологій»

АКТУАЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

«Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. Ми повинні бути свідомі того, що мовна проблема для нас актуальна і на початку ХХІ століття, і якщо ми не схаменемося, то матимемо дуже невтішну перспективу» Ліна Костенко.

Українська мова є однією з найпоширеніших мов у світі. Українською говорять в Україні та закордоном, куди виїхали українці для постійного проживання (українська діаспора).

З років приєднання України до СРСР проводилася русифікація, тобто забороняли використовувати українську мову, викладання в навчальних закладах проводилося російською. Українська мова витіснялась з усіх сфер життя, крім побутової. Українська мова вважалася мовою бідних та людей з села. Українських письменників переслідували та сажали в тюрму. Всі ці моменти знижували престижність української мови, молодь вважала російську мову більш престижною та прагнула нею володіти.

Після проголошення Незалежності України у 1991 році, конституційно затвердженою мовою була українська, але багато шкіл викладали на російській мові, в українських школах викладалась російська мова як обов'язковий предмет.

У 2004 році президентом України став Віктор Ющенко, під час його президенства активно просуvalась ідея українізації, відмова від російських шкіл, але прем'єром України тоді був обраний Віктор Янукович, який був проросійським діячем, тому ініціатива українізації не була підтримана.

Саме тоді було зрозуміло, що Росія будь-якою ціною бажає залишити свій вплив на думки українців активно просуваючи свою культуру, свою музику та свою мову. Відмова від російської мови на законодавчому рівні викликало сильне занепокоєння у російських ЗМІ та російських політиків. Найбільше збентеження у них викликало саме те, що ніби російськомовних людей притісняють, переслідують, хоча це не відповідає дійсності. На відміну від радянських часів, коли проводилась політика русифікації, сучасна Україна не приводила політику примусової українізації.

Після повномасштабного вторгнення Росії на територію України 22 лютого 2024 року, українська мова відіграла надзвичайно важливу роль. Вона стала не лише способом спілкування, а й важливим інструментом згуртування нації, збереження культурної ідентичності. Зросла кількість україномовних заходів, медіа, освітніх програм.

Багато людей, які раніше спілкувалися російською, почали активно переходити на українську. Відбувся активний розвиток української мови в науці, культурі, освіті.

На тимчасово окупованих територіях російські окупанти забороняють використання мови в освіті, засобах інформації та інших сферах життя. Захисники української мови зазнають репресій, арештів, переслідувань. В окупованих школах викладають російською мовою, викладають російську історію та літературу, вилучають українську мову з навчальної програми. Окупанти блокують українські канали, обмежують доступ до україномовних сайтів.

Для багатьох людей, які до повномасштабного вторгнення розмовляли російською, стало справжнім викликом почати розмовляти виключно українською. Багатьом російськомовним українцям дуже допомагало перейти на спілкування виключно українською мовою, саме медіа, де звучала українська, українські пісні, які звучали по радіо, оточення всіляко підтримувало та заохочувало спілкування українською. Також обслуговування в магазинах та отримання адміністративних послуг на рідній мові полегшило людям перехід на українську, так як з'явилося більше практики.

Наші воїни на фронті активно використовують українську мову в спілкуванні з побратимами. В цивільному житті теж вони спілкуються здебільшого виключно українською. В умовах війни ефективна комунікація є необхідною, а українська мова забезпечує точний обмін інформації. Наші воїни борються з окупантами за українську землю, українських людей, українську мову, волю та свободу. Рідна мова стала невід'ємною частиною життя наших захисників, вона об'єднує їх, підтримує бойовий дух, є символом їхньої боротьби за незалежність України.

Пісня «Ой у лузі червона калина», написана на початку 1914 року, яку 27 лютого 2022 року лідер українського гурту «Бумбокс» виклав на своїй сторінці в інстаграм, отримала велику популярність та стала одним із найпотужніших символів в боротьбі з російською агресією. Пісня має глибокі історичні корені, вона відображає прагнення українського народу до свободи, слова пісні набули нового звучання в умовах війни, вона відображає почуття та настрої українського народу.

Мова – це більш ніж засіб спілкування, це ідентичність нації, історія та культура. Українська – це мова наших пращурів, вона символізує нашу стійкість, незламність та свободу українського народу.

«Українська мова – прикраса, яка додає чарівності всьому. Коліскові українською – найлагідніші, вірші українською найромантичніші, анекдоти – найкумедніші, діалоги – найвідвертіші, пісні – найдушевніші. А освідчення українською мовою в коханні – найпалкіші» Володимир Зеленський

Олена ФЕДІНА,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти
Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради»
olenafedina88@gmail.com

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ УЖИВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ

Нова редакція українського правопису остаточно увійшла в ужиток сучасного українського суспільства. Але питання щодо застосування фемінітивів досі залишається суперечливим. Мовознавці продовжують досліджувати доцільність цього мовного явища, зазначаючи, що, з одного боку, Нова редакція українського правопису визначає, яким чином необхідно утворювати фемінітиви, але не зобов'язує їх використовувати, а з іншого – говорять про відновлення мовної традиції шляхом активного уживання фемінітивних форм, які існували в українській мові й закріплені у давніх словниках, зокрема, зразком такого вважають словник А. Кримського. Розглянемо обидві версії.

Фемінітиви не є обов'язковими. Правопис лише унормовує їх утворення. «Реагуючи на виклики мовної практики, сучасна редакція правопису розширила межі використання орфографічних варіантів. Кожний історичний період розвитку мови має свою варіантну динаміку. Варіативність – це органічна частина правописного кодексу і тією чи тією мірою вона притаманна кожній мові на різних етапах її історичного розвитку. Відповідь на те, який з варіантів залишиться в минулому, зможе дати лише майбутнє», – зазначають творці правопису в передмові [6].

«Захотіли – сьогодні будемо казати «медикиня», «парламентариня», і т. д. – дикість з точки зору доцільності. До речі, в жодному кодексі мовному, в жодному описі немає на сьогодні схвалення оцих «викрутасів». Це волюнтаризм (маю на увазі використання фемінітивів). Коли до Інституту української мови звернулися і принесли надруковані списки професій, посад і т. ін. у сфері медицини, я запитав у президента Академії медичної науки, чи до нього зверталися із цим, чи в цьому є потреба? Усі роблять великі очі. То звідки ж це виникло? А тому що був гранд, а тому що когось підготували – від цього необхідно позбуватись», – говорить Павло Гриценко, український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, директор Інституту української мови НАН України, чинний член НТШ в інтерв'ю «Радіо Свобода» [1].

Фемінітиви – це слова жіночого роду на позначення посад, професій, виду діяльності, зайнятості жінок. Вони є органічними в українській мові (як і в інших мовах, зокрема – і слов'янських), історично обумовленими й утворюються переважно флективним способом – додаванням суфікса до іменника чоловічого роду [5].

Хоча зараз і наявна велика кількість новоутворених онлайн-словників фемінітивів, їх більшість не враховує базових понять варіативності, значення, додаткового смислового навантаження.

Варіативність фемінітивів дозволяє за допомогою кількох суфіксів утворювати варіанти слів з однаковим лексичним значенням:

Актор – акторка, актриса;

Водій – водійка, водійчиня;

Мовознавець – мовознавиця, мовознавчиня.

(Словники демонструють лише перший варіант уживання, другий – відсутній, хоча активно використовується в мовленні українців).

Випадки, коли суфікс змінює значення слова:

Секретар – посада особи, найчастіше виборна (*секретар зборів, секретар наради*), іменником *секретарка* не замінюється, навіть якщо на цю посаду обрано жінку, оскільки *секретарка* – жінка на посаді технічного секретаря.

Інколи суфікс вносить додатковий компонент до значення слова. Наприклад, суфікс «*ш*» уналежнює жінку до професії чи посади її чоловіка, тому *директорша* – дружина директора, *генеральша* – дружина генерала. Сучасні мовознавці, у пошуках відповіді на питання про найменування керівних посад розглядають варіант застосування слова «*пані*» (*пані президент, пані генерал, пані посол*), оскільки суфікс «*к*» (як у випадку *директор – директорка, учитель – учителька*) не підкреслює значеннєвості найвищої посади, а навпаки. Суфікс «*их*» надає словам зневажливого емоційного відтінку, тому, якщо не маємо на меті образити представницю тієї чи тієї професії, нам радять замінювати подібні варіанти на нейтральні відповідники, наприклад: *ткачиха – ткаля, повариха – кухарка*.

Українське суспільство цікаво проілюструвало в соціальних мережах варіанти фемінітивів від слова «*рак*», спираючись на власне бачення й відчуття. Варіантами, які закріплені у чинних словниках, виявились «*рачиця*» і «*рачиха*», але ж «*рачицею*» іменували хворобу, а суфікс «*их*» несе зневажливе конотативне значення. Який же варіант обрати? Напевно, доцільніше повернутись до інтерв'ю з Павлом Гриценком і переосмислити доцільність пошуку фемінітива як і у випадку з парою слів *заступник – заступниця*. *Заступницею* українці називають Матір Божу, отже, на скільки чи необхідно вводити такий варіант до назв посад – запитання риторичне.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України дозволило, **за бажанням**, вказувати в фемінітиві назву професії в кадрових документах. Про це йдеться в наказі відомства «Про затвердження Зміни № 9 до національного класифікатора ДК 003:2010». «Професійні назви робіт наводяться у чоловічому роді, окрім назв, які застосовуються виключно у жіночому роді (економка, нянька, покоївка, сестра-господиня, швачка). **За потребою користувача** при внесенні запису про назву роботи до кадрової документації окремого працівника, професійні назви робіт можуть бути

адаптовані для означення жіночої статі особи, яка виконує відповідні роботи», – йдеться в документі [2].

Втім, є й інша відповідь про фемінітиви у назвах професій і посад. Наше дослідження показало, що протягом періоду імплементації Нової редакції українського правопису (до 2024 року) кожна галузь мала розробити, надати, затвердити перелік фемінітивів, однак, це було виконано частково й часом недолуго, оскільки не було враховано одного з головних критеріїв: новоутворений фемінітив не повинен дублюватись, тобто запозичуватись з інших діяльностей, як у випадку *заступник – заступниця*, бо такий фемінітив вже давно існує в релігійній лексиці.

Наразі чинним є національний класифікатор професій, відповідно до якого роботодавці мають здійснювати записи в трудових книжках та інших документах. Однак ані *директорок*, ані *заступниць*, ані *викладачок* чи *вчительок* в ньому немає.

Список використаних джерел

1. Гриценко П. Про фемінітиви (фрагмент інтерв'ю Радіо «Свобода»). URL: <http://surl.li/ksextu>
2. Детектор медіа. В Україні дозволили вживати фемінітиви в назвах професій. URL: <http://surl.li/flpzuv>
3. Національний класифікатор України «Класифікатор професій». URL: <http://surl.li/dqgmta>
4. Нова редакція українського правопису. URL: <http://surl.li/lcggqh>
5. Онлайн словник фемінітивів. URL: <https://genderid.org.ua/a/>
6. Освіторія медіа. Новини. Міносвіти опублікувало остаточну редакцію нового правопису. URL: <http://surl.li/chijnl>

Сучасні підходи та інноваційні технології формування комунікативної компетентності

ГЛЯНЕНКО Катерина,

кандидат педагогічних наук, викладач

ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний ринок праці потребує не лише професійних знань, але й розвинених м'яких навичок. Під час воєнного стану акцент на soft skills стає ще важливішим, адже здобувачі освіти стикаються з постійними викликами: емоційним вигоранням, необхідністю швидкого прийняття рішень, роботи в команді. Тому у процесі професійної підготовки важливим є не лише формування у майбутніх фахівців загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, а й SOFT SKILLS. Дисципліни гуманітарного циклу, зокрема українська мова, створюють сприятливі умови для розвитку навичок комунікації, критичного мислення, емоційного інтелекту.

Сьогодні акцент робиться на важливості ментального здоров'я, інклюзії та безбар'єрності, розвитку навичок аналізу інформації, критичного мислення та цифрової грамотності. Сучасний викладач має спрямовувати освітній процес на особистісно орієнтовану модель навчання, здійснювати педагогічну рефлексію, тобто оцінювати й коригувати свою діяльність так, щоб вона була спрямована на розкриття творчого потенціалу здобувача освіти, а не сприймати навчання як механічну систему занять і заходів. Використання комплексної системи дидактичних засобів у викладанні сприяє формуванню особистості, здатної до навчання протягом усього життя.

Розвиток soft skills передбачає формування універсальних навичок, які допомагають успішно адаптуватися в нестандартних умовах, ефективно спілкуватися, працювати продуктивно як у команді, так і на позиції лідера. Ці навички є наскрізними, тобто не залежать від конкретної предметної області, а знаходять застосування у різних життєвих ситуаціях – як у процесі навчання, так і в майбутній професійній діяльності. Відповідальність, вміння чітко висловлювати свої думки, уважно слухати співрозмовника, раціонально планувати час та організовувати роботу є ключовими характеристиками, які сьогодні набувають особливого значення. Тому формування soft skills у здобувачів закладів вищої освіти в умовах воєнного стану стає одним із найактуальніших викликів сучасної освіти.

Вважаємо, що soft skills формуються на заняттях з української мови завдяки роботі щодо розвитку комунікативної складової, критичного мислення, емоційного інтелекту, креативності та командної роботи через виконання певних видів завдань. Наприклад: Дебати «Роль української мови в

умовах війни» або «Мова як інструмент національного єднання». Під час дебатів здобувачі освіти вчаться слухати, аргументувати, переконувати, толерантно ставитись до інших.

Творчі здібності можна розвинути через написання есе («Сила слова»), створення інфографіки, відеороликів. Так формується креативність, емпатія, вміння впливати за допомогою слова на співрозмовників.

Дидактичні ігри спряють розвиткові вмінь працювати в команді, адаптивності, лідерству, комунікативності, емоційного інтелекту, толерантності. Завдання може бути запропоноване у форматі конференції (публічні виступи).

Вмінню аналізувати отриману інформацію, критично мислити допоможе робота з аналізом текстів, статей.

В умовах воєнного стану із застосуванням технологій дистанційного навчання в освітньому процесі актуальним є застосування методу проєктів, проблемного методу, ділових ігор, дослідницьких методів. Проєктна методика передбачає командну роботу, комунікативні здібності, адаптивність, планування та керування часом.

Під час воєнного стану набуває особливого значення емоційна підтримка здобувачів освіти, тому можна використовувати завдання, які мають терапевтичний ефект, важливо вміти почути, вислухати, зцілити словом, інтегруватись до реальних викликів, з якими стикаються здобувачі освіти.

Використання інтерактивних платформ (Padlet) для спільної роботи над текстами чи проєктами доречною є під час змішаного чи дистанційного навчання.

Отже, зазначені методи та види завдань сприятимуть формуванню компетентного фахівця, який матиме не лише знаннями з української мови, а й володітиме навичками, які допоможуть йому діяти ефективно в будь-яких ситуаціях. Під час воєнного стає особливо важливими, адже сприяє здатності здобувачів освіти до адаптації, професійної та особистісної самореалізації.

Список використаних джерел

1. Гляненко К.А. Значення інноваційних технологій у системі професійної підготовки майбутніх викладачів педагогічних дисциплін. Суспільство та національні інтереси: журнал. 2024. Вип. № 5(5) 2024. С. 162–169.

2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність : Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці, «Букрек». 2022. 140 с.

КРИВОРОТЕНКО Ольга, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, заслужений викладач України Відокремлений структурний підрозділ «Вільногірський фаховий коледж Українського державного університету науки і технологій»

krivorotenko.o@gmail.com

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасному освітньому середовищі акцент на розвиток м'яких навичок (Soft Skills) серед студентів набуває все більшого значення.

Актуальність зазначеної проблеми визначається освітніми програмами, якими керуються у своїй діяльності фахові коледжі. У час швидкого зростання технологій навички soft skills мають стати надбанням чи не кожного здобувача освіти. Аналітики сходяться на думці, що незабаром прийде той час, коли люди та роботи порівну поділять між собою виконання трудових функцій. А тому в найближчому майбутньому, щоб зробити перші успішні кроки в кар'єрі чи залишатися затребуваними на ринку праці, вже недостатньо буде мати профільну освіту й навіть досвід роботи у своїй сфері. Працівникам майбутнього будуть потрібні додаткові знання та вміння, які не під силу повторити або доручити роботу комп'ютерній програмі. Саме такі вміння прийнято відносити до soft skills або «м'яких навичок», а про необхідність їх розвитку останнім часом чуємо все більше.

Невід'ємною складовою успішної професійної діяльності в будь-якій сфері є навичка *володіння письмовою та усною комунікацією рідною мовою*. Для кожної людини уміння ефективно спілкуватися з оточенням – основа успіху. У багатьох професіях навик спілкування не менш цінний, ніж професійні знання. Професії електрика, механіка, металурга не є винятком. Тому, наприклад, на практичному занятті з української мови за професійним спрямуванням спеціальності 136 Металургія для студентів, які мають досвід роботи на Вільногірському гірничо-металургійному комбінаті акціонерного виробництва «Об'єднана гірничо-хімічна компанія» пропонується створити колективний творчий проєкт "Мова сталі", вправа на формування комунікативних, адаптивних навичок «Фрейм» та ін.

Важливими у професійній діяльності є адаптивні навички.

Поняття *адаптивність* має багато значень. Вона буває біологічною, фізіологічною. Майбутній фахівець має вміти адаптуватися до змін у всіх сферах виробничої діяльності. Які зміни можуть чекати молодого чи досвідченого фахівця? Це може бути зміна роботи у зв'язку з переходом на нову роботу в новому колективі, інша дільниця на тому ж підприємстві, підвищення посади тощо.

Завдання викладачів- допомогти майбутньому фахівцеві опанувати елементарними адаптивними навичками. Ці навички допоможуть студентам, а завтра фахівцям, стати впевненішими, працювати продуктивніше й отримувати більше задоволення від тієї справи, якою займатимуться.

Не менш важливими у майбутній професійній сфері є навички критичного мислення. Формування в студентів критичного мислення відіграє ключову роль у майбутній професійній сфері, допомагаючи аналізувати складні ситуації, приймати обґрунтовані рішення, впливати на формування інноваційного професійного середовища. Вміння критично мислити дозволяє ефективно вирішувати проблеми, адаптуватися до змін та досягати успіху в різних сферах професійної діяльності.

Формування критичного мислення на заняттях з української літератури може відбуватися через дискусії та дебати: студенти можуть обговорювати та аргументувати свої погляди на тексти, виправдовуючи їх на основі текстового аналізу.

Основою професійної діяльності є емоційний інтелект. Емоційний інтелект– це здатність розуміти, усвідомлювати й керувати власними емоціями, своєю мотивацією, думками й поведінкою, регулювати свій емоційний стан, а також вміння управляти емоційними станами інших людей, помічати їхні актуальні потреби, співпереживати й розвивати їхні сильні сторони. Розвиваючи свій емоційний інтелект, ми стаємо уважніші до себе, своїх відчуттів, бажань і потреб, водночас це дозволяє нам краще розуміти інших людей, відчувати їхні потреби, мотиви, поведінку.

Розкриття креативного потенціалу студентів засобами літератури- одне із основних завдань викладача словесності. Креативність- це здатність генерувати нові ідеї, розв'язувати проблеми та створювати щось оригінальне та цінне. Вона відіграє ключову роль у професійній діяльності та в багатьох аспектах життя.

Креативність є важливим джерелом нововведень. Вона стимулює людей приходити з новими ідеями, які можуть привести до розробки нових продуктів, послуг або процесів, що покращують якість життя або діловий успіх.

Також креативність допомагає знаходити нестандартні шляхи вирішення проблем. У бізнесі креативність може бути ключем до успіху. Креативність допомагає людям висловлювати свої ідеї чітко й привабливо. Вона дозволяє знайти оригінальні способи впливу на аудиторію й зробити інформацію більш запам'ятовуваною та переконливою, стимулює особистість до розвитку.

Отже, креативність відіграє важливу роль у стимулюванні інновацій, проблемному вирішенні, розвитку, комунікації в різних аспектах професійної діяльності та особистого життя.

Формування м'яких навичок у студентів фахового коледжу є невід'ємною складовою їхньої освіти і має велике значення для їхнього подальшого професійного та особистісного розвитку. Формування таких навичок як емоційний інтелект, уміння комунікувати, творчо й критично мислити, адаптуватися до різних виробничих, суспільних викликів та ін. допоможе

студентам у майбутньому не лише успішно виконувати свої професійні обов'язки, але й вирішувати різноманітні завдання в різних сферах життя.

Таким чином, інтеграція у навчальний процес фахового коледжу soft skills є стратегічно важливою для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до ефективної роботи в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування / Вісник Вінницького політехнічного університету. 2015. Вип. № 2. С. 162–167.
2. Лавриш Ю. Навички соціальної взаємодії як необхідна складова підготовки інженерів у сучасному університеті / Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу "Переяслав Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". Психологія. 2015. Вип. 37. С. 104–111.
3. Шелякіна А., Торосян О. Формування та розвиток soft skills у студентів вищих навчальних закладів. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_3/40.pdf (дата звернення: 13.06.2024).

Ірина ІВАСЬКІВ

orcid.org/0009-0006-7331-6577

студентка кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Комунальний заклад освіти «Навчально-реабілітаційний центр

«Горлиця» Дніпропетровської обласної ради»

irina.ivaskiv.pearl@gmail.com

Наталія ЗИМІВЕЦЬ

orcid.org/0000-0003-1853-7159

доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ: МЕТОД «ОРГАНИ ЧУТТЯ» ДЛЯ НАПИСАННЯ ТВОРІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасний освітній процес використовує різні інноваційні технології для формування різних компетенцій. Науковці виділяють 3 види компетенцій [1]:

- *фахові* компетенції (professional skills): предметні вузько-профільні компетенції з програмування, математики, економіки, медицини, англійської мови тощо, які дають глибокі знання з тієї чи іншої професії, але потрібні здебільшого лише в певній професії (так звані hard skills);
- *особистісні* компетенції (personal skills): вміння приймати рішення, організувати свій простір і час, реалізовувати творчі здібності, самостійно знаходити інформацію, аналізувати і критично мислити тощо, які належать до категорії «становлення особистості»;
- *соціальні* компетенції (social skills): вміння спілкуватися, розв'язувати конфлікти, працювати в команді, пристосовуватися до оточення тощо; ці компетенції потрібні в кожній сфері життя (побут, навчання, робота, захоплення), а також у будь-якій професії, тому їх називають надпрофесійними (так звані soft skills).

Доведено, що люди з розвиненими соціальними компетенціями досягають більших успіхів в реалізації своїх здібностей, освіти і кар'єрі.

Комунікативні компетенції входять до складу соціальних компетенцій та включають такі вміння: вміння встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, вміння усно і письмово висловлювати свої думки, вміння виступати публічно, вміння враховувати особливості спілкування (наприклад, з людьми з інвалідністю), вміння вибирати форму спілкування під час різних видів діяльності тощо [2].

Щоб у здобувачів освіти формувались стійкі комунікативні компетенції, викладачі мають опановувати інноваційні технології: технології критичного мислення, технології колективного навчання, технології інтерактивного і

інтегрованого навчання, інформаційно-комунікаційні технології, технології мотивації і стимулювання тощо [1; 3; 4].

Однією з таких інноваційних технологій формування комунікативних компетенцій з української мови є *метод «Органи чуття»*, який полегшує написання творів і есеїв. Розглянемо цей метод детальніше.

Багатьом учням і студентам написання творів з української мови і літератури дається з великими труднощами. Частина дітей має збіднений словниковий запас української мови на рівні «прийшов-пішов» та «люблю-не люблю» (при цьому, значна частина словникового запасу потребує додаткової активації: дитина може розуміти українську мову, але не може висловити свої думки українською мовою). Твори цих дітей короткі (дитина пише 2-3 речення і впадає у ступор – не знає, що ще можна написати), з простими однотипними реченнями з 3-4-5 слів, у творах відсутні особистісні ознаки і художня складова (твори нагадують простий список подій). Через відсутність елементарних вмінь написання творів будь-які активності, пов'язані з висловленням думки чи написанням текстів, потребують багато зусиль і часу, викликають неприємні емоції і небажання виконувати такі завдання. Тому часто такі діти або списують перші-ліпші тексти з інтернету (нічого в них не змінюючи), або користуються штучним інтелектом, або просять написати твір когось із рідних чи друзів, або навіть замовляють написання творів фрілансерам.

Полегшити написання творів допомагає метод «Органи чуття». Цей метод:

- перетворює написання творів на захопливий процес, збагачує словниковий запас, збільшує обсяг тексту, охудожнює текст, робить текст особистісним (я, мені, моє);
- тренує спостережливість, творчу уяву, пізнавальну активність, зв'язне мовлення; за умови колективного застосування, тренує культуру спілкування, навички самопрезентації, вміння слухати і чути інших, працювати спільно з іншими;
- дає можливість пережити радість від якісно написаного і заслужено оціненого твору; підвищує самооцінку, допомагає повірити у свої здібності та відчувати інтерес до навчання;
- інтегрує українську мову з предметами професійної підготовки (українська мова за професійним спрямуванням).

Метод оснований на п'яти *базових органах чуття*: зір, слух, нюх, смак і дотик. Він допомагає скласти *художній опис заданого об'єкта*.

Наприклад, учні отримали завдання написати есе про осінь. Осінь у цьому випадку і буде об'єктом опису. Записуємо по порядку (Мал. 1):

- (зір) *що я бачу?* – Так холодно і сиро. На вулицю виходити не хочеться. Але дерева з жовтим листям виглядають і справді красиво. Небо сіре, аж біле. Температура повітря плюсова, але здається, що вже зима. І так далі.

- (слух) *що я чую?* – Тихо. Завмерло все. Лише ворони каркають. Подобається, як листя суше шурхотить, або дрібний дощик у вікно стукає. І так далі.
- (нюх) *які запахи вловлюю?* – Мабуть, осінь повинна пахнути яблуками. Але не чую тих запахів, бо ніс заклало. Почався мій марафон боротьби з нежиттю. І так далі.
- (смак) *які смаки вловлюю?* – Якби осінь можна було порівняти зі смаками, то вона була б кисла, як лимон, і солодка, як мед, і гірка, як таблетки. І так далі.
- (дотик): *що відчуваю на дотик?* – Люблю восени загорнутися у теплий плед і сьорбати гарячий чай. Будь-який, аби тільки гарячий. Щоб і руки об чашку погріти. І так далі.

Малюнок 1. Іваськів І. В. Метод «Органи чуття»

Ось так і народжується есе. Згодом можна доповнити метод ще двома простими запитаннями: 1) про що я думаю, 2) про що я переживаю. На прикладі осені думки і переживання можна записати так:

- *Про що я думаю?* – Не розумію тих, у кого осінь – улюблена пора року. Як може подобатися дрижати від холоду і постійно лікувати застуди?
- *Про що я переживаю?* – Навіть не уявляю, як там наші захисники у холодних окопах. Учора всією школою збирали для них теплі шкарпетки. Осінь, будь до них теплою.

Тренувати метод «Органи чуття» потрібно спочатку на простих зрозумілих об'єктах, а згодом переходити до більш складних об'єктів, коли об'єктом може бути: 1) термін, який потрібно закріпити, 2) один з персонажів

літературного твору, 3) сам український письменник, 4) проблемне запитання тощо.

При описі літературного персонажа можна запропонувати учням уявити себе на місці заданого літературного персонажа. Ось персонаж іде дорогою (починаємо використовувати метод): Що він бачить? Що він чує? Які запахи чи смаки вловлює? Що відчуває на дотик? Про що думає? Про що переживає?

Не обов'язково використовувати всі 5 органів чуття: застосовуємо лише ті органи чуття, які будуть доречними при описі заданого об'єкта.

За допомогою методу «Органи чуття» можна написати як цілий твір, так і його окрему частину (а інші частини твору можуть бути написані за допомогою інших методів і прийомів).

Безперечно, розвиток комунікативних компетенцій за допомогою запропонованого методу має [5]:

- враховувати загально-дидактичні принципи (наприклад, вік учнів);
- враховувати тему і мету заняття, бути послідовним і варіативним;
- полегшувати написання творів, а не ускладнювати це ще більше.

Метод можна застосовувати з учнями будь-якого віку: молодшими, середніми і старшими школярами, студентами, на гуртках журналістики, з дорослими письменниками-початківцями. Метод можна використовувати навіть з дошкільнятами і учнями спеціальних шкіл, навчаючи їх описувати зображення і відповідати повними реченнями.

Отже, метод «Органи чуття» є інноваційним педагогічним прийомом, який полегшує учням і студентам написання творів, есеїв, рефератів, описів, презентацій тощо. Метод підвищує художню цінність творів і робить їх особистісними. У здобувачів освіти зменшується (або повністю зникає) страх перед написанням твору з української мови. Метод може бути застосований зі здобувачами освіти будь-якого віку; а також при індивідуальних, групових та колективних формах роботи. За допомогою запропонованого методу педагог може розвивати комунікативні компетенції учнів / студентів, які знадобляться їм у кожній сфері життя.

Список використаних джерел

1. Бойчук О. Інноваційні технології формування професійної комунікативної компетентності, 2020. URL: <https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-formuvannya-profesiyno-komunikativno-kompetentnosti-239083.html> (дата звернення: 19.10.2024)
2. Авраменко В., Пархета Л. Інноваційні технології формування мовленнєвої компетентності майбутніх педагогів. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи, 2019. Вип. 2. 6–13. URL: <https://doi.org/10.31499/2706-6258.2.2019.178449> (дата звернення: 19.09.2024)
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

4. Оліяр М. Інноваційні технології формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2017. № 4 (59). С. 386–390.
5. Кутажар М. Студентський досвід навчання з використанням мережевих технологій: новий прогрес розвитку розширення обізнаності. Технологія, педагогіка та освіта. 2017. № 23. С. 425–438.

Світлана Івко,
старший викладач
ВСП «Роменський коледж Київського національного
економічного університету імені В. Гетьмана»
svetlanaivko235@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, відповідальних, ініціативних, здатних результативно взаємодіяти у виконанні фахових та соціальних завдань громадян. Виконання цих завдань потребує розвитку особистих якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання, орієнтуватися в суспільному житті. Саме ці переваги спонукають реформувати сучасну школу, завданням якої стає підготовка компетентної особистості, здатної знаходити правильні рішення в конкретних навчальних, життєвих, а згодом і професійних ситуаціях. Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Результатом такого процесу має бути сформованість загальної компетентності людини, яка включає сукупність ключових компетенцій та є інтегрованою характеристикою особистості [2].

Упровадження компетентнісного підходу у закладах фахової передвищої освіти є, на нашу думку, одним із важливих положень оновлення змісту та якості освіти. Адже сучасний заклад освіти має не тільки дати необхідний об'єм знань, а й сформувати у здобувача освіти уміння ними оперувати, бути готовим змінюватися та адаптуватися до нових потреб ринку праці, управляти інформацією, активно діяти, ухвалювати рішення, навчатися упродовж життя. Ці вміння формує саме компетентнісно орієнтований підхід до навчання. Ідея такого підходу є однією із відповідей на запитання, який же результат освіти потребує особистість і має попит у сучасному суспільстві.

В українській педагогіці ряд фахівців (серед них Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко, Л. І. Пометун, О. Я. Савченко) розглянули, докорінно вивчили, систематизували досвід зарубіжних країн із впровадження компетентнісного підходу в освітньому процесі, розкрили сутність і доцільність технологій формування ключових компетентностей у здобувачів освіти з точки зору практичних підходів. Зокрема, Н. М. Бібік докладно розкрила, аргументувавши, переваги й ризики впровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті [1].

Для викладачів фахової передвищої освіти як практиків безсумнівною перевагою застосування компетентнісного підходу є те, що він передбачає формування й розвиток у здобувачів освіти здатності практично діяти, застосовуючи досвід успішних дій у ситуаціях соціальної та професійної діяльності, і як результат – сформована готовність випускника коледжу до успішної діяльності в різних галузях.

Серед компетентностей важлива роль належить комунікативній. Адже в інформаційному суспільстві фахівець має вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, схоплювати необхідну інформацію, управляти системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції. Визнано, що імідж та успіх особистості значною мірою залежить від багатства словникового запасу, рівня культури й техніки мовлення. Мовнокомунікативних умінь та навичок потребує будь-яка професійна діяльність. Так вже на етапі працевлаштування необхідно вміти складати резюме, брати участь у співбесіді, виявляючи у спілкуванні належний рівень мовленнєвої культури, складати різного роду документи тощо.

Посилення вимог до якості комунікативної підготовки здобувачів освіти у зв'язку зі збільшенням ролі мовної комунікації в сучасному суспільстві зумовило актуальність проблеми формування комунікативної компетентності у здобувачів освіти. Справді, перед викладачами-практиками постає нагальне питання: які технології, методи, прийоми слід застосовувати, щоб провадити освітній процес як процес формування компетентностей, зокрема, комунікативної?

Насамперед, одним із головних завдань педагога стає системна зміна організації традиційного уроку, включення в освітній процес спеціально організованої діяльності здобувачів освіти на основі використання компетентнісно орієнтованих завдань. Такі завдання мають забезпечити студента не розрізненими відокремленими знаннями, а формувати цілісне уявлення про світ, де важливо застосувати ті чи інші знання, уміння, навички, навчити його здобувати ці знання й мотивувати на отримання нових знань [3].

Формування комунікативної компетентності має, на наше тверде переконання, відбуватися через формування особистості, котрій притаманне свідоме ставлення до мови, розвинене мислення, сформовані вміння й навички вільно користуватися засобами мови (стилями, типами, жанрами) в усіх видах мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо, аудіювання, читання), таким чином виявляючи належний рівень комунікативної компетенції.

Для досягнення цієї мети викладач повинен випрацювати як систему виконання таких завдань, як от: формування у здобувачів освіти мотивації вивчення мови; забезпечення через різні практичні завдання розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, письма, читання); формування потреби в самопізнанні, самореалізації, самовдосконаленні; свідомої

особистості з громадянською позицією, готової до самовизначення, конкретного вибору власного місця в житті. Власний практичний досвід дозволяє стверджувати, що, формуючи комунікативну компетентність студентів, доцільно а) створювати проблемні ситуації, що вимагають від молоді пізнавальної активності під час виявлення та пояснення розбіжностей між фактами; б) допомагати їм оволодіти найбільш дієвими методами навчально-пізнавальної діяльності; в) навчати їх учитися; г) навчати здобувачів освіти так, аби вони усвідомлювали, що це є для них життєвою необхідністю.

Задля формування комунікативної компетентності студентів на заняттях української мови та літератури, а також під час гурткової роботи варто використовувати можливості продуктивного навчання. Серед них – обговорення теми уроку, необхідності вивчення теми та рефлексія; формування студентами власної точки зору на проблему; безпосереднє спілкування (діалоги, ситуативні ігри тощо); виховання адекватного ставлення до критики; стимулювання критичного ставлення до себе (самооцінка); формування уміння адаптуватися в певній мовленнєвій ситуації. З цією метою застосовуємо такі прийоми, як асоціювання, робота в групах, мініпроект, «незакінчене речення», обмін думками (ти – мені, я – тобі), реклама твору (героя, автора тощо), лист (авторові, героєві), «метод помилок», ситуативна гра, «бліц-турнір», словесне моделювання тощо. Загалом, інтерактивні прийоми і методи активізують особистісно й компетентісно орієнтовану діяльність здобувачі освіти, сприяють формуванню, зокрема, комунікативної компетентності, котра реалізується в комунікативних компетенціях.

Практичний досвід застосування вищезазначених прийомів та методів реалізації компетентісного підходу з метою формування комунікативної компетентності здобувачів фахової передвищої освіти дає підстави зробити певні висновки.

По-перше, в організації методики формування мовної особистості, що володіє здатністю ефективного спілкування засобами української мови, доцільно спиратися на засоби інноваційних технологій, на систему комунікативних методів навчання, що передбачають когнітивні, інтерпретаційні, моделювальні та інтерактивні дії.

По-друге, використання інтерактивних методів дійсно є одним із результативних шляхів упровадження комунікативного та діяльнісного підходів, котрі акцентують увагу здобувача освіти на навчанні у співпраці, спілкуванні, партнерстві, формуванні суб'єктної позиції в освітньому процесі, застосуванні набутих знань, умінь та навичок у практичних ситуаціях.

По-третє, вивчення проблеми компетентісного підходу в освіті дає підстави стверджувати, що вона перебуває в полі уваги ряду вчених, є об'єктом їх дослідницької діяльності, котра є, безперечно, перспективною.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Переваги і ризики впровадження компетентісного підходу в шкільній освіті/ Український педагогічний журнал. Вип. №1 (2015). С. 47–58.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 20.09.2024).
3. Єрмаков І.Г. Феномен компетентісно спрямованої освіти // Крок за кроком до життєвої компетентності та успіху. Київ: «Лат і К.», 2003. С. 6–8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.

Анастасія РОМАНЮХА,
здобувач освіти ОПП «Середня освіта (українська мова і література)»
Світлана ФЕДЬКО,
кандидат технічних наук, викладач
Лариса **ЯЦЕНЮК,** викладач
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта переживає період глибоких змін, викликаних цифровою трансформацією. Інформатизація навчального процесу та поширення цифрових технологій впливають на різноманітні аспекти підготовки фахівців.

Одним із ключових завдань в умовах цифрової модернізації стає формування комунікативної компетентності особистості.

Комунікативна компетентність - це здатність людини ефективно спілкуватися і взаємодіяти з іншими у різних життєвих ситуаціях.

Під цією здатністю розуміють комплекс навичок:

- володіння мовленнєвими нормами;
- вміння слухати співрозмовника та чітко висловлювати думки;
- володіння навичками читання та письма;
- здатність адаптувати стиль комунікації до різних аудиторій, контекстів, культурних особливостей;
- вміння налагоджувати конструктивну взаємодію з людьми в різних сферах.

Таким чином, формування комунікативної компетентності передбачає розвиток як мовленнєвих, так і соціальних умінь особистості.

Саме володіння навичками ефективної вербальної й невербальної взаємодії у цифровому середовищі є запорукою успішної соціалізації сучасної людини.

Так, поняття комунікативної компетентності є дуже актуальним і значущим для сучасної лінгвістики та освіти.

Для студентів філологічних спеціальностей, чия майбутня професійна діяльність пов'язана з викладанням мови та літератури, розвиток комунікативних умінь є особливо важливим.

Адже їм доведеться не лише вивчати й аналізувати мовні явища, а й ефективно передавати знання, спілкуватися з учнями, обговорювати літературні твори.

Володіння різними комунікативними навичками допоможе майбутнім філологам успішно здійснювати науково-педагогічну діяльність та сприятиме розвитку професійних якостей.

Тому для них формування комунікативної компетентності є надзвичайно важливим завданням.

По-перше, володіючи різноманітними комунікативними вміннями, студенти-філологи здатні глибше засвоювати інформацію про мовні одиниці, їх будову і функціонування на практиці. Завдяки розвинутій комунікативній компетентності вони ефективніше засвоюють тонкощі використання мовних структур і правил у системі мовлення. Це допомагає майбутнім фахівцям якісніше опанувати й застосовувати теоретичні мовознавчі знання на практиці, що уможливорює отримання неоціненного досвіду роботи з учнями різних категорій та викликає прагнення навчатися ще більше та вдосконалювати свої навички й здібності.

По-друге, завдяки опануванню різноманітних комунікативних умінь і навичок, майбутні викладачі мови й літератури набувають здатності гнучко та цілеспрямовано будувати діалог, вміло керувати ним, адаптуючи мовленнєві стилі до різних аудиторій. Вони здатні застосовувати ефективні стратегії та тактики для налагодження конструктивної взаємодії з іншими учасниками спілкування, що збільшує успішність професійної діяльності.

По-третє, формування комунікативної компетентності сприяє кращому осмисленню і розумінню літературних творів і культурних явищ студентами-філологами. Розвиток навичок інтерпретації, аналізу, порівняння допомагає їм краще зрозуміти приховані змістові нюанси творів. Це полегшує студентам-філологам опановувати знання про літературу, культуру та історію в їхньому взаємозв'язку й взаємовпливі.

Вітчизняні вчені та науковці поділяють думку, що «в умовах компетентнісної освіти особливої ваги набуває проблема формування комунікативних умінь і навичок, зокрема майбутніх вчителів-словесників засобами цифрових технологій» [1, с. 4]. У своїй науковій праці із питань філології С.А. Мартос, кандидат філологічних наук, доцент, наголошує на тому, що «навчання майбутніх філологів, учителів української мови та літератури з використанням новітніх інформаційних технологій є затребуваним і важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності» [2, с. 140].

У сучасному освітньому середовищі інтеграція цифрових технологій в навчальний процес стає вимогою часу. Особливо важливими є програми, які полегшують написання, редагування та спільну роботу над текстами.

Програми Google Docs і Microsoft Word - це поширені цифрові інструменти для створення, редагування і спільної роботи над текстами. Вони забезпечують студентам-філологам комплекс засобів для підготовки текстових документів, включаючи інструменти форматування, додавання графіки та таблиць, коментування і рецензування. Ці цифрові сервіси спрощують опрацювання й аналіз літературних та мовознавчих текстів, дають змогу оперативно обмінюватися ними та обговорювати питання спільно. Це робить їх особливо корисними й сучасними інструментами для студентів-філологів, які вивчають мову і літературу. Використання таких цифрових сервісів, як Google Docs та Microsoft Word, в процесі навчання філологічних дисциплін сприяє не тільки удосконаленню писемних умінь студентів. Завдяки можливості сумісної

діяльності над текстами в онлайн-режимі, ці платформи допомагають розвивати нові комунікативні навички майбутніх фахівців-філологів.

Сучасні інформаційні технології надають багато можливостей для оптимізації навчального процесу з розвитку письмових умінь. Одним з корисних цифрових сервісів є онлайн-платформа LanguageTool, яка перевіряє тексти на стилістичні та лінгвістичні помилки. Зокрема, сервіс дає змогу автоматично проаналізувати написаний текст і отримати конструктивні поради щодо його поліпшення. Це дозволяє виявляти проблемні місця й отримувати рекомендації щодо їх усунення, що спрощує засвоєння норм коректного письма. Використання LanguageTool в навчальному процесі сприяє формуванню навичок якісної та безпомилкової писемної взаємодії, що є важливим для студентів-філологів.

Google Slides - це удосконалений онлайн-сервіс від Google для створення мультимедійних презентацій. Ця цифрова платформа дає змогу користувачам формувати презентаційні матеріали з різноманітними об'єктами: текстом, зображеннями, відеороликами, графіками тощо. Студенти-філологи можуть ефективно використовувати Google Slides для розробки й представлення наукових доповідей та курсових робіт. Цей багатofункціональний сервіс є зручною альтернативою традиційним презентаціям і сприяє розвитку навичок публічних виступів.

Інтерактивні відеоконференції на платформах Google Meet або Zoom створюють сприятливі можливості для віртуальної взаємодії студентів-філологів. За допомогою цих сервісів можна організовувати онлайн-дискусії та колективну роботу над проектами. Здобувачі освіти мають змогу презентувати свої наукові знахідки та усно обговорювати літературні твори під час відеоконференцій. Використання таких платформ для віддалених зустрічей спрощує співпрацю груп та дає змогу практикувати навички ефективної взаємодії навіть в умовах дистанційного навчання.

Word Cloud або Хмара тегів онлайн-сервіс є корисним цифровим інструментом для аналізу та узагальнення матеріалів у навчальному процесі філологічних дисциплін.

Word Cloud допомагає систематизувати великий обсяг інформації, зосередивши увагу на ключових поняттях та термінах певної теми. Перетворюючи текст на візуальну "хмару тегів", сервіс уможливорює наочно проаналізувати термінологічну систему та зробити акцент на найбільш значущих моментах. Це спрощує сприйняття інформації та допомагає студентам-філологам швидше зорієнтуватися у вивченій тематиці.

Padlet - це онлайн-інструмент, який дозволяє здобувачам освіти створювати віртуальні дошки, де можна додавати тексти, зображення, відео та інші медіаелементи для спільної діяльності, спілкування та обміну ідеями.

Програма Padlet створює сприятливі умови для колективного опрацювання літературних творів студентами-філологами. Так, наприклад, за її допомогою можна організувати процес літературного аналізу, спільно формуючи та редагуючи електронну "дошку". Користувачі матимуть змогу

додавати на ній фрагменти творів, цитати, коментарі та інші зауваження. Під час обговорень усі учасники зможуть оперативно знайомитись із думками один одного, поглиблюючи розуміння та інтерпретацію художніх текстів. Така форма аналізу стимулюватиме творчий пошук і колективне опрацювання теоретичного матеріалу.

Програма Quizlet, як навчальний інструмент і засіб з функціями штучного інтелекту, є корисним додатком, який сприяє засвоєнню студентами-філологами літературної термінології. Вона дозволяє створювати цифрові банки даних, що містять терміни та їх визначення українською мовою. Набір термінів формується у вигляді інтерактивних флешкарток, які полегшують запам'ятовування лексики та закріплення комунікативних навичок. Здобувачі освіти можуть користуватися такими картками індивідуально або в групах для повторення навчального матеріалу в коледжі чи вдома. Це сприяє формуванню їхніх мовних компетентностей.

Отже, цифрова трансформація освіти та поширення інформаційних технологій суттєво впливають на всі аспекти підготовки сучасних фахівців, зокрема і студентів-філологів.

Формування комунікативної компетентності є пріоритетним завданням у цьому контексті, оскільки вона є запорукою успішної соціалізації людини в цифровому середовищі.

Для майбутніх філологів розвиток комунікативних навичок має особливе значення, оскільки їх майбутня робота пов'язана з викладанням, діалогом, аналізом текстів.

Багато цифрових інструментів (Google Docs, Quizlet тощо) сприяють формуванню комунікативної компетентності студентів-філологів, оскільки полегшують співпрацю, дають змогу самостійно та групами вивчати матеріал.

Використання цифрових технологій у навчальному процесі з філологічних дисциплін допомагає опановувати не лише теоретичні знання, а й розвивати практичні вміння майбутніх фахівців.

Інтеграція інноваційних цифрових інструментів є найефективнішим способом оптимізації навчання студентів-філологів та формування їхніх професійних якостей в сучасних кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Бабенко В. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі навчання стилістики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. 2019. 23 с.

2. Мартос С. А. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні курсу сучасної української літературної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 39. Т. 2. С. 135-140.

СТЕПАНОВА Ганна, здобувачка освіти
освітньо-професійної програми Сестринська справа,
СОСНОВА Валентина,
викладач Комунального закладу «Кам'янський фаховий медичний
коледж» Дніпропетровської обласної ради»

ТЕХНІКИ ПОДОЛАННЯ МОВНИХ БАР'ЄРІВ У СПІЛКУВАННІ З ПАЦІЄНТАМИ

Мовні бар'єри між медичними працівниками та пацієнтами можуть мати значний вплив на якість медичної допомоги. Це особливо важливо в багатонаціональних і багатомовних суспільствах, де пацієнти можуть не розуміти мову, якою розмовляють медичні працівники. Неefективна комунікація може призвести до неправильного розуміння інструкцій, низької якості медичної допомоги і навіть до ризиків, що загрожують життю. У цій статті представлено ключові методи подолання мовних бар'єрів у медичних закладах.

Подолання мовних бар'єрів - це процес забезпечення ефективної комунікації, коли медичні сестри і пацієнти розмовляють різними мовами. У закладах охорони здоров'я це важливо для забезпечення точного виконання призначень лікарів і створення комфортних умов для пацієнта, що сприяють швидшому одужанню.

Ряд наукових досліджень підкреслили, що ефективна комунікація між медсестрами та пацієнтами має безпосередній вплив на результати лікування. Наприклад, дослідження показали, що пацієнти, які мали змогу спілкуватися рідною мовою або за допомогою професійного перекладача, почувалися комфортніше, чітко розуміли інструкції і були задоволені лікуванням. Погана комунікація може призвести до помилок у прийнятті рішень, таких як неправильне дозування ліків або несвоєчасне повідомлення про симптоми.

1. Використання невербальної комунікації

Велике значення має невербальна комунікація: жести, міміка, контакт очима. Медичні сестри можуть використовувати ці засоби для передачі інформації, наприклад, вказуючи на певні предмети, зображення або демонструючи рухи, що пояснюють, як приймати ліки або виконувати процедури.

2. Навчання персоналу основам кількох мов

Ще один ефективний метод – навчання медичного персоналу базовим фразам на декількох найпоширеніших мовах пацієнтів. Це дозволить медсестрам хоча б на початковому рівні розуміти потреби пацієнта та встановлювати комунікативний зв'язок.

3. Використання коротких фраз

Медична сестра може уникати довгих складних речень, щоб зменшити ризик неправильного розуміння. Короткі, чіткі інструкції часто бувають більш ефективними. Застосування цих технік дозволяє значно зменшити ризик

непорозумінь та покращує ефективність догляду за пацієнтами з різним рівнем знання мови.

Питання подолання мовних бар'єрів між медичними сестрами та пацієнтами досліджували науковці, такі як Річард Крюзінгер-Меков, який вивчає культурну компетенцію в медичній практиці, та Елізабет Джексон, яка акцентує на впливі мовних бар'єрів на взаємодію з пацієнтами. Крім того, в *Journal of Transcultural Nursing* публікуються численні дослідження, присвячені методам подолання цих бар'єрів через професійний переклад, навчання персоналу та технології.

Отже, подолання мовних бар'єрів у закладах охорони здоров'я є одним із ключових елементів підвищення якості медичних послуг. Використання спеціалізованих перекладачів, технологій, засобів невербальної комунікації та багатомовних матеріалів може забезпечити ефективну взаємодію між медичним персоналом та пацієнтами, що в кінцевому підсумку призведе до покращення стану здоров'я та задоволеності пацієнтів.

Роман ТКАЛИК, здобувач освіти,
ОПП «Професійна освіта (машинобудування)»,
СОСНОВА Мирослава, кандидат педагогічних наук, викладач
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Гейміфікація набуває все більшого значення у викладанні української мови, надаючи можливість зробити процес навчання цікавим та ефективним. Сучасні освітні методики спрямовані на те, щоб створити середовище, де здобувачі освіти не тільки засвоюють мовні правила, але й активно практикують мовленнєву діяльність. Впровадження ігрових елементів в освітній процес сприяє розвитку комунікативних компетентностей, що формує позитивне ставлення до української мови як ключового елементу національної ідентичності. Мова є важливою складовою культурної спадщини, тому її вивчення через цікаві й інтерактивні методи навчання дає можливість швидкому молодому поколінню усвідомити важливість збереження та розвитку української культури. Отже, застосування гейміфікаційних підходів стає вагомим кроком до модернізації мовної освіти в Україні, підвищуючи мотивацію здобувачів та сприяючи підвищенню результативності навчання в освітніх установах.

Навчання української мови не завжди є цікавим для здобувачів, деколи цей процес стає складним, а часом і нудним. Щоб зацікавити учнів оволодінням лінгвістичного матеріалу, викликати в них інтерес до засвоєння знань, в освітньому процесі використовують гейміфікацію[4, с. 340].

Гейміфікація «(ігровізація, геймізація, англійською – gamification) пояснюється як процес використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення користувачів до розв'язання навчальних проблем»[4, с. 340]. Привабливі аспекти гри охоплюють: інтригу, змагання, досягнення та задоволення[6].

Використання платформ гейміфікації дозволяє формувати у студента стратегічне бачення, креативність, творчий підхід до справи, здатність до обґрунтованого ризику, самостійність і рішучість у прийнятті рішень; активувати у студента комунікаційні якості та навички до командної роботи, посилювати самодисципліну та самоорганізацію, сприяє формуванню навичок цільового пошуку та опрацювання інформації; підвищує рівень мотивації студента до вивчення дисциплін завдяки наявності у нього відчуття зацікавленості та азарту, чіткого розуміння доцільності витрати часу на вивчення дисципліни, набуття вміння використовувати отримані знання на практиці. Гейміфікація є чудовим способом отримання викладачем зворотного зв'язку від студента[3, с. 20].

Отже, використання гейміфікації у викладанні української мови дозволяє значно підвищити ефективність освітнього процесу, активізуючи мотивацію учнів та сприяючи розвитку їхніх комунікативних і креативних здібностей.

Специфіка мовно-мовленнєвого матеріалу, що потребує засвоєння, і специфіка комп'ютерних ігор як навчального засобу вказують на можливості їх класифікації за:

- 1) мовним матеріалом (вивчення мовних розділів) – лексичні, фразеологічні, лексикографічні, граматичні, стилістичні тощо особливості ігор, наприклад: ігри з лексемами (пошук слів, розгадування кросвордів, ребусів, відгадування загадок), із пригодами (квест, веб квест), ситуаційно спрямовані (моделювання й аналіз ситуацій текстотворення) тощо;
- 2) кількістю учасників у навчально-ігровій діяльності – індивідуальні, парні, групові ігри;
- 3) мовно-мовленнєвим спрямуванням – ігри суто мовні та власне мовленнєві: аналітичні, трансформаційні, конструкційні, ситуаційно-комунікаційні;
- 4) видами мовленнєвої діяльності – ігри на аудіювання, говоріння, читання, письмо;
- 5) ступенем активної участі школярів – суперактивні, активні, інтерактивні[4, с. 340-341].

Мовні ігри мають освітнє значення для розвитку мовлення й мислення учнів: вони активізують і збагачують словниковий запас, привчають виконувати аналітико-синтетичну роботу над словом, словосполученням, реченням, покращують фонематичний слух у школярів, розвивають правописну зіркість, формують культуру мовлення і його стилістичні можливості, прищеплюють інтерес до вивчення української мови[4, с. 341].

Розглянемо техніки та практичні стратегії впровадження гейміфікації в освітній процес.

Техніка ефективної гейміфікації в дизайні навчального досвіду:

1. Визначте чіткі навчальні цілі;
2. Використовуйте заохочення;
3. Включіть інтерактивність;
4. Сприяйте конкуренції або співпраці;
5. Створюйте історії;
6. Балансування складності;
7. Надавайте зворотний зв'язок;
8. Свобода помилитися[6].

Практичні стратегії впровадження гейміфікації в навчальному середовищі:

1. Почніть з навчальних цілей;
2. Виберіть відповідні механіки гри;
3. Інтегруйте механізми зворотнього зв'язку;
4. Збалансуйте рівні виклику;
5. Персоналізація досвіду;
6. Додайте соціальні елементи;

7. Тестуйте та удосконалюйте[6].

Також розглянемо платформи, які використовуються для гейміфікації процесу вивчення української мови. Серед них варто виділити наступні інструменти:

1. Інструменти для створення мультимедійних презентацій: Genially, Video Puppet, Screencast-o-Matic.

2. Інструменти для створення інтерактивних вправ: Kahoot!, Plickers, Quizizz, Learningapps, Quizlet.

3. Інструменти для створення тестів: OnlineTestPad, iLearn, Stepik, Testmoz, Google Forms, Socrative, Answergarden.

4. Платформи MOOC для дистанційного навчання: Coursera, edX, XueetangX, FutureLearn, Udacity, Arzamas, General Assembly, Khan Academy[2, с. 45].

5. Alice (<https://www.alice.org/>), Scratch(<https://scratch.mit.edu/>) – середовища для вивчення основ алгоритмізації та програмування у ігровій формі;

6. CodeSchool(<http://codeschool.uzhnu.edu.ua/>)-сервіс навчання програмуванню з елементами гейміфікації;

7. Kahoot! (<https://kahoot.com/>) - безкоштовний онлайн-сервіс для створення інтерактивних навчальних ігор[5, с. 252].

8. Classtime – онлайн-сервіс для миттєвих тестів, які можна проводити як під час уроку, так і давати на домашнє завдання[1].

9. Duolingo – одна з найпопулярніших платформ для вивчення мов у світі, яка також пропонує курс української мови. Її особливістю є інтерактивний ігровий підхід до навчання, що робить процес цікавим і захоплюючим[7].

10. Memrise – платформа для вивчення мов, включно з українською, що використовує техніки повторення, асоціації та гейміфікацію[9].

11. Learning.ua – українська платформа для інтерактивного навчання, яка пропонує різноманітні курси для вивчення української мови. Вона зосереджена на інтерактивних завданнях і використовує інноваційні методи навчання[8].

Отже, ми розглянули лише деякі з існуючих інструментів, серед яких мультимедійні презентації, інтерактивні вправи, тести та онлайн-сервіси, що забезпечують дистанційне навчання, як-от Kahoot!, Scratch та інші. Можна стверджувати, що гейміфікація процесу навчання української мови за допомогою різноманітних платформ відкриває суттєві можливості для підвищення якості освітнього процесу. Ці ресурси не лише сприяють розвитку мовленнєвих навичок учнів, але й стимулюють інтерес до предмета, формуючи позитивне ставлення до вивчення української мови. Загалом, численні платформи для гейміфікації створюють нові можливості для вдосконалення мовної освіти та адаптації до потреб сучасного суспільства.

Отже, гейміфікація як інноваційний підхід у вивченні української мови відкриває нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу, стимулюючи інтерес та залученість здобувачів. Використання різноманітних платформ й інструментів для створення інтерактивних вправ, тестів та мультимедійних презентацій дає змогу не лише підвищити мотивацію здобувачів освіти, але й розвивати їх комунікативні, креативні та критичні

навички. Важливість гейміфікаційних технологій у навчанні полягає у здатності адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб учнів, підтримуючи їхнє бажання вчитися та засвоювати нові знання в умовах сучасного динамічного інформаційного середовища. Гейміфікація в мовній освіті є важливим кроком до модернізації методів викладання та відповідає вимогам сучасного суспільства. Ми рекомендуємо активно використовувати такі інструменти та платформи.

Список використаних джерел

1. Гейміфікація як засіб підвищення мотивації учнів до навчання: веб-сайт. URL: <https://www.classtime.com/blog/heymifikatsiya-zasib-pidvyschennya-motyvatsiyi/> (дата звернення: 16.09.2024).
2. Дочинець Д. І., Гайдук Л. П., Черновол О. Г. Гейміфікація освітнього простору в контексті викладання української мови як іноземної. 2022. С. 43–46.
3. Махед К. М. Гейміфікація навчання як інноваційний засіб реалізації компетентнісного підходу у закладах вищої освіти. *Тенденції розвитку вищої освіти*. 2020. С. 19–22.
4. Палихата Е., Бачинська Г. Теоретико-методологічний аналіз сучасних освітніх феноменів вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти: гейміфікація та цифровізація. 2024. С. 336–345.
5. Переяславська С. О., Смагіна О. О. Гейміфікація як сучасний напрям вітчизняної освіти. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. 2019. С. 250–260.
6. Техніки та стратегії для гейміфікації навчального досвіду: веб-сайт. URL: <https://cluelabs.com/blog/%D1%82%D0%B5%D1> (дата звернення: 16.09.2024).
7. Duolingo. URL: <https://www.duolingo.com/learn> (дата звернення: 16.10.2024).
8. Learning.ua. URL: <https://learning.ua/myticket/> (дата звернення: 16.09.2024).
9. Memrise. URL: <https://app.memrise.com/dashboard> (дата звернення: 16.09.2024).

Оксана ШНЯК,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і
переробної промисловості НУХТ»
oksana.shnyak19@i.ua

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

Мова відіграє важливу роль у житті-будь якої людини. Ми кожного дня спілкуємося зі своїм найближчим оточенням, виконуємо певні обов'язки, займаючись професійною діяльністю, беремо участь у житті колективу, громади, держави тощо.

В усі часи актуальною була комунікативна грамотність, оскільки від того як ми уміємо спілкуватися залежить наше особисте життя, професійний успіх, життєвий шлях.

Діяльність у різних сферах економіки немислима без комунікативної діяльності. Комунікація – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів з метою передавання та одержання інформації, взаємодія учасників спілкування, сприйняття та пізнання людьми одне одного [2].

Здатність людини до комунікації визначається в психолого-педагогічних дослідженнях як комунікативність. Комунікативність учені розглядають як вмотивованість будь-якої дії особистості, здійснення її з власної ініціативи, а не під впливом зовнішнього стимулювання.

Комунікативність передбачає володіння певними комунікативними вміннями. Комунікативні вміння – це здатність встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи власні здібності, необхідні для ефективної комунікативної дії в ситуаціях міжособистісного спілкування [2].

Досі не існує єдиного погляду на визначення термінів «компетентність» і «компетенція». Компетенція – це вимога, яка включає знання, навички, вміння, способи діяльності та певний досвід. Компетентність тоді розглядається як здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності та певний досвід у житті. Компетентність – це особистісне утворення, яке виникає в процесі активної самостійної діяльності людини [3].

Спеціалісти туристської індустрії, як і будь-якої сфери діяльності, мають володіти передусім загальною компетентністю, необхідною для існування в соціумі, для вирішення проблем у будь-яких ситуаціях, навіть не пов'язаних з певною професійною діяльністю. Загальна компетентність – здатність особистості до аналізу, синтезу, загальні знання, здатність до самостійного навчання, співпраці й комунікації, цілеспрямованість, лідерські риси, організованість і здатність до планування [1].

Поряд із загальною компетентністю будь-якого фахівця, розрізняють компетентність професійну, що відповідає різновиду діяльності, спеціальності. Адже певному різновиду діяльності притаманні власні особливості, необхідні певні знання, досвід, особистісні якості [1].

Сектор гостинності цілком побудований на людських взаєминах. Фахівці цієї галузі реалізують себе через професійну діяльність. Вони керують підлеглими або виконують вказівки керівництва, спілкуються з колегами, консультуються з експертами, ведуть переговори з партнерами та надають послуги гостям. Від того, наскільки добре вони виконують ці завдання, залежить ефективність їхньої роботи, загальний успіх готельного, ресторанного чи туристичного бізнесу та їхній власний матеріальний добробут і духовне задоволення.

Ділові комунікації в індустрії туризму пов'язані з головними типами взаємодії: [1]

- комунікації зі споживачами – до, під час реалізації, надання й після надання послуг;
- комунікації з діловими партнерами – ділові переговори, бесіди, презентації тощо;
- комунікації організаційні – між працівниками однієї організації.

У ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ» проводиться підготовка фахівців за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа» (спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа, галузь знань 24 «Сфера обслуговування»), яка розроблена на основі Стандарту фахової передвищої освіти України зі спеціальності 241 Готельно-ресторанна для освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 13 липня 2021 р. № 803 і є документом, в якому узагальнюється зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі господарства держави, вимоги до його компетентностей та інших соціально важливих властивостей і якостей.

Професійно-комунікативна компетентність фахівців сектору гостинності потребує наявності комунікативно-важливих знань, умінь і певних якостей особистості, найважливішими серед яких є знання основ спілкування та психології.

Виокремимо загальні, спеціальні компетентності та програмні результати навчання, які безпосередньо пов'язані з формуванням комунікативної компетентності фахівців сфери гостинності згідно ОПП «Готельно-ресторанна справа».

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 12. Здатність реалізовувати ефективні внутрішні комунікації та навички взаємодії у професійній діяльності.

СК 15. Здатність вести ділову комунікацію другою іноземною мовою.

Програмні результати навчання:

РН 4. Спілкуватися державною та іноземною мовами у сфері професійної діяльності та міжособистісних комунікацій.

РН 7. Здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел для розв'язання професійних завдань.

РН 9. Здійснювати процес обслуговування споживачів у закладах готельного і ресторанного господарства із використанням сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій.

РН 10. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами ресторанних і готельних послуг у професійній діяльності.

РН 17. Застосовувати навички ділової комунікації другою іноземною мовою.

До основних компонентів освітньої програми, які дозволяють сформувати професійно-комунікативну компетентність фахівця сфери гостинності можемо віднести такі навчальні дисципліни: українська мова (за професійним спрямуванням); іноземна мова (за професійним спрямуванням); друга іноземна мова; інформаційні технології та програмні продукти в готельно-ресторанному бізнесі; організація обслуговування в готелях; організація обслуговування в закладах ресторанного господарства; основи гостинності та сервісології; психологія та етика ділових відносин.

Умовами, що забезпечують ефективність навчання у ВСП «Львівський фаховий коледж харчової і переробної промисловості НУХТ» є такі фактори:

– зміст навчання відображає останні досягнення науки та практики у сфері гостинності;

– компоненти освітньої програми складають дисципліни, які дозволяють сформувати професійно-комунікативну компетентність фахівця сфери гостинності;

– спрямованість на професійну діяльність фахівця;

– враховуються вимоги та побажання стейкхолдерів;

– навчання проводиться на досяжному рівні складності з врахуванням інтелектуальних можливостей здобувачів освіти;

– навчання ведеться послідовно, безперервно, комплексно;

– навчання супроводжується самонавчанням;

– впроваджуються різні форми навчання (змішана, індивідуальна, елементи дуальної форми);

– здійснюється контроль за рівнем і якістю навчання.

Отже, для досконалої комунікації фахівці сфери гостинності повинні вміти швидко і точно оцінювати комунікативну ситуацію, відбирати зміст

комунікативного процесу, знаходити відповідні засоби передачі цього змісту та забезпечувати зворотній зв'язок, керувати позаштатними ситуаціями та спілкуватися з вітчизняними та іноземними гостями за короткий проміжок часу, формуючи позитивний імідж організації в цілому. Тому фахівцям сектору гостинності, крім технічної підготовки та знань у предметній галузі, потрібні професійні та комунікативні компетенції.

Список використаних джерел

1. Писаревський І. М. Професійно-комунікативна компетентність (в туризмі): підручник / І. М. Писаревський, С. А. Александрова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 175 с.
2. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРИНТ, 2020. 88 с.
3. Комунікативна компетентність. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/posibnyk-ponomarovva.pdf>
4. Комунікативний самоконтроль. URL: [http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8152/1/Communicative %20self-control %20as%20 a%20 component%20 of %20professional %20competence %20of %20the %20future%20 primary%20 school%20teacher.pdf](http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8152/1/Communicative_%20self-control_%20as%20a%20component%20of_%20professional_%20competence_%20of_%20the_%20future%20primary%20school%20teacher.pdf)
5. Комунікативна компетентність, її складові. URL: https://pidru4niki.com/90380/sotsiologiya/komunikativna_kompetentnist_skladovi

Стилістика та інтерпретація тексту

Олена БАШКЕЄВА,

кандидат філософських наук, доцент
Університет митної справи та фінансів

olena.bashkeieva@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТІВ КУЛЬТУРИ: ТЕОРІЇ Е.ХОЛЛА, Р. ЛЬЮЇСА, Г. ХОФСТЕДЕ

В сучасних умовах інтерес до діалогу культур як єдино можливого способу існування людства викликаний поширенням різних видів знеособленого цифрового спілкування людей через Інтернет, за допомогою мобільних телефонів, засобів масової комунікації, рекламних проспектів тощо. Взаємодія людей у процесі їх життєдіяльності полягає у використанні мови. Мова як система знаків – важливий засіб людського спілкування, є також засобом пізнання та інструментом мислення. Завдяки цьому комунікація між людьми є основним механізмом становлення людини як суспільної особистості, засобом впливу суспільства на особистість.

Головна мета комунікації – обмін інформацією. Спілкування та обмін інформацією між людьми здійснюється не лише за допомогою мови. Існують також додаткові засоби спілкування та передачі інформації. Наприклад населення Африки використовує мову свисту, сигнали барабанів, дзвіночків. «Мова квітів» яка розповсюджена на Сході, також є засобом передачі інформації, її в деяких ситуаціях не дозволяється виражати словами (наприклад, роза – символ кохання, айстра – смутку, незабудка – пам'яті). Дорожні знаки, сигнали світлофору, сигнали прапором – усе це засоби передачі інформації, вербальні (за допомогою слів) та невербальні (міміка, жести, погляд, відстань, поза тощо).

Один з основних викликів міжкультурних комунікацій сьогодення є багатомовність. Суб'єкти міжкультурних комунікацій мають використовувати різні мови для спілкування з колегами, клієнтами та партнерами з різних країн. Це може призвести до непорозумінь та помилок, тому важливо забезпечити професійний переклад та перекладацьку підтримку для міжкультурних комунікацій.

Іншим викликом є культурна різноманітність. Різні країни та культури можуть мати різні підходи до діяльності, зокрема, бізнесу та управління. Суб'єкти міжкультурних комунікацій повинні мати розуміння культурних різниць та знаходити способи адаптуватися до місцевих умов. Недостатнє знання про культуру, традиції та вірування різних народів може призвести до непорозумінь та помилок у спілкуванні. Крім того, норми поведінки та етики можуть відрізнятися в різних країнах, що також може призвести до проблем у міжнародній комунікації. Культурні різниці між країнами можуть виявлятися в

різних аспектах, таких як мова, релігія, традиції, стиль життя, культурні норми тощо.

Практичним втіленням мови є текст. З філософського погляду, текст виступає як матеріальна оболонка ідеальних результатів людської діяльності, а з культурологічного погляду – як форма існування культури. Текст розглядають і як форму комунікації, в якій і обряд, і танець, і ритуал розглядається як знакова система, що містить інформацію. Знак – це матеріальний або об'єкт, що сприймається органами почуттів, який може замінити предмет чи дію, бере участь у процесах комунікації. Символ у культурі – це знак без предметного значення. Через нього відкривається той чи інший зміст предмета.

Символи як елементи культури допомагають розкривати її зміст, розпізнавати. Це, наприклад, релігійні символи (хрест, півмісяць, зірка Давида, пентаграма), військові символи (орден чи прапор), національні символи (прапор, герб), навіть костюми. Так, наприклад, хіджаб, паранджу чи чадру можна сприймати як символи ісламської культури. Паранджа, нікаб, хіджаб і чадра - честь і гідність жінки. Іслам наказує жінкам приховувати тіло, крім обличчя та кистей рук. Початковий сенс приховування жіночого тіла, а часто і особи – захист жінки, а не її приниження. Заміжні жінки закривали себе від чужих і лихого ока, виходячи на вулицю в містах. У паранджі жінка відчувала себе захищеною. У європейському середовищі паранджа, нікаб, хіджаб, чадра є символом пригнічення, гноблення жінки.

Культурний код певної сфери функціонує в навколишньому світі у вигляді знаків (наприклад, правила етикету, символи, сигнали, емблеми). У вербальному спілкуванні вони постають як приписів, рекомендацій, заповідей, законів та інших.). Будь-який соціальний феномен не існує у відриві від культури. Все, з чим ми стикаємося у повсякденному житті – побут, зовнішність, харчування, професійна діяльність – має знаковий аспект.

Так, буханець хліба має не тільки природні, а й соціальні властивості (мінову вартість, споживчу цінність), які символічно опосередковують відносини між людьми. Сама по собі ялина є ялина і нічого більше, але для людей вона виступає як джерело кисню, поживних та цілющих речовин, як засіб очищення повітря в містах, як паливо, як матеріал для виробів, як захист полів від негоди, як товар, як обрядовий елемент (меморіальна ялина, новорічна ялинка) як символ довговічності, як фольклорно-міфічний образ, як естетичний об'єкт, як об'єкт наукового дослідження тощо.

Очевидно, що кожному відрізу історичного часу відповідає своя картина світу, тому картина світу стародавніх індійців не схожа на світ середньовічних лицарів, а картина світу лицарів не схожа на картину світу їх сучасників-ченців.

Зазначимо ще раз, що в міжкультурній комунікації вкрай важливо – правильно прочитати текст іншої культури, тобто картину світу тієї чи іншої культури, країни. Картина сучасного світу складається із різноманіття самобутніх національних культур, які перебувають у постійному діалозі й взаємодії одна з одною. Комунікація завжди відбувається між представниками однієї або різних культур, які втілюють риси національних культур. Отже

основним поняття для усвідомлення особливостей комунікації є «культура». Національні бар'єри, тобто комунікативні перешкоди, виникають між представниками різних культур і проявляються, наприклад, в пунктуальності, у встановленні дистанції між індивідами, які спілкуються, в манері триматися, використанні різних жестів, тону, гучності голосу, прийнятих в якості норми в різних країнах.

Кожна культура має свою логіку і своє уявлення про світ. Те, що значимо для представників однієї культури, є дуже несуттєвим для представників іншої культури. Щоб створити умови для співпраці, тому потрібно вивчати не лише звичаї, правила поведінки та діловий протокол своїх партнерів – представників інших культур, а й розуміти їхній національний характер, традиції управління та спосіб мислення. У цьому значно допомагають теорії Е. Холла (на основі контекстного ранжирування культур), Р. Льюїса (за типом ділової поведінки), та Г. Хофстеде (на основі базових відмінностей культурних цінностей), виділяючи основні параметри для визначення національного характеру культури. Усі країни світу належать до певної моделі. Таких моделей шість: американська, англо-німецька, романська та середземноморська, арабомусульманська, японська, китайська.

Відповідно до моделі Р. Льюїса, усі культури світу можна поділити на: моноактивні – інтроверти; поліактивні – екстраверти; реактивні – інтроверти [3]. Г. Хофстеде на основі аналізу відмінностей в установках працівників були виділені «культурні виміри», або індекси: індекс «дистанція влади»; уникнення невизначеності; індивідуалізм; фемінізм/маскулінізм; довгостроковість орієнтацій [1]. Згідно Е.Холлу, існують 4 параметри, за якими можна порівняти культурні соціуми: час (моноактивні або поліактивні культури); інформаційний потік, що має різну структуру і швидкість передачі повідомлень між індивідами та/або групами; особистий простір при здійсненні комунікації; контекст або кількість інформації, необхідної для успішної передачі повідомлення або здійснення комунікації [2].

Франція належить до поліхронного типу. У французькій культурі за один проміжок часу можливий не один, а відразу декілька видів діяльності. Французи ставляться до часу більш вільно. Велику роль грають міжособистісні, людські відносини, а спілкування з людиною важливіше, ніж ухвалений план діяльності. Не надається значення пунктуальності. Запізнення на 10-20 хвилин є частиною протоколу. Нормальним вважається відкладати обговорення справи на 2 або 3 дні. Найважливішим вважається створити атмосферу співдружності. Тому у Франції люди часто встановлюють неформальні відносини, зв'язки через спільних знайомих. Спроби прискорити перехід до справи розглядаються як нетактовність.

Характерні риси комунікаційної культури Німеччини: монохронність, короткострокова орієнтація, проте орієнтація на майбутнє, пунктуальність, консервативність (дотримання регламенту, протоколу), ієрархічність, формалізованість, пряма безпосередня комунікація низького контексту, повага до власного простору і приватної власності та мужність. Натяків у Німеччині не

розуміють. Німці дуже цінують чесність і прямоту. Прямо і відкрито сказане «ні» в німецьких очах рідч більш прийнятна, ніж «так», яке у багатьох іноземних партнерів нерідко використовується в значенні «може бути», «напевно», «якщо вийде». В цьому випадку складності в комунікації з німцями неминучі, оскільки під «так» (іноді сказаним з міркувань ввічливості або за звичкою) німецькі партнери практично завжди розуміють згоду, обіцянку виконати роботу і виконання обіцяного.

Що стосується Китаю, то для будь-якого китайця престиж компанії, в якій він працює, перевищує його особистий успіх. У Китаї через непристойний вчинок одного з членів групи – сім'ї, трудового колективу чи громадської організації – можна втратити репутацію всієї групи, тому в будь-якій ситуації китаєць намагається поводитися гідно. У Китаї не прийнято сперечатися зі старшими за віком, званням, рангом і становищем. Це буде сприйнято як порушення національної традиції загалом.

Міжкультурні комунікації з Китаєм будуть успішними, якщо правильно аналізувати дві важливі соціальні складові – «гуансі» та «міанзі». Гуаньсі – модель відносин, які побудовані на взаємовигідній співпраці, головний принцип – «ти мені, я тобі». Усі ці нюанси у менталітеті побудовані на фундаменті конфуціанства. Ця філософія свідчить, що взаємини на довірі – основа соціальної гармонії. Китай відрізняється від Заходу своєю світоглядом, поведінкою, реакціями, уподобаннями. Китайське слово міанзі буквально означає «обличчя» і відноситься до визнання соціального статусу та престижу людини іншими. Міанзі можна заробити, зберегти, позичити та маневрувати. Турбота про самооцінку (тобто про те, як людина сприймається іншими) є звичайним явищем у всьому світі. Однак у соціально-культурному контексті Китаю існують особливо помітні побоювання, пов'язані з практикою міанзі. Ці побоювання наголошують на аспектах особистих відносин та взаємодій, які значною мірою ігноруються в некитайських суспільствах [4].

Культура відіграє важливу роль у тому, як люди – і вербально, і не вербально – спілкуються з іншими. Мова – частина культури, і вона складається не тільки зі слів, що вимовляються, але і з символічного значення жестів і того, який сенс надається часу, простору, предметам, дружбі і домовленостям.

Ніколи не торкайтеся до маківки голови малайця, бо саме там знаходиться душа. Ніколи не показуйте арабу підшви свого взуття, тому що вони брудні та символізують тілесний "низ"; ніколи не їжте в мусульманських країнах лівою рукою, тому що вона призначена для виконання гігієнічних процедур. В Італії дотик до кінчика носа – знак недовіри. Якщо у розмові з французом ви повідомляєте йому важливу інформацію або наводите важливі аргументи, прямо та уважно дивіться йому у вічі. Але в Південно-Східній Азії прямого контакту очей краще уникати доти, доки не встановлені міцні стосунки.

Якщо ваш японський партнер глибоко втягнув повітря крізь зуби, це означає, що у вас виникли серйозні проблеми. Наприкінці довгих та успішних переговорів ваш мексиканський партнер обов'язково захоче вас обійняти, як і

партнери зі Східної Європи, які можуть укласти вас в обійми і три рази поцілувати поперемінно в обидві щоки. У США прийнято тримати більш далекую дистанцію зі співрозмовником, ніж у Латинській Америці, але ближчу, ніж у Азії. У Сполучених Штатах люди тиснуть один одному руки міцно і довго, в Європі рукостискання зазвичай буває коротким і діловим, в Азії воно, швидше, м'яке і слабке. На Заході люди сміються, коли їм смішно, в Азії це набагато частіше свідчить про збентеження і підпорядкування. Крім того, у більшості країн Тихоокеанського басейну публічне вираження сильних емоцій вважається ознакою поганого тону: тут існує жорстка межа між особистим та публічним. А в Латинській Америці людина, яка не виражає емоцій, викликає недовіру.

Цей список культурних відмінностей можна продовжувати до нескінченності. Таким чином, перш ніж розпочати міжкультурну комунікацію, потрібно відповісти на питання, пов'язані з розумінням та інтерпретацією текстів даної культури. Уважність до цих аспектів дозволить учаснику міжкультурної комунікації утриматися від образливих коментарів, продемонструвати свою повагу, зміцнити щирі взаємини та підвищити ефективність комунікацій та налагодити діалог.

Список використаних джерел

1. Hofstede G.H. Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations. L., 2001. URL: https://books.google.com.ua/books?id=w6z18LJ_1VsC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 19.09.2024).
2. Hall, E. T., Hall M. R. Understanding Cultural Differences: P.1. URL: <http://teaching.up.edu/bus511/xculture/Hall%20and%20Hall%201990,%20ch1.pdf> (дата звернення: 19.09.2024)
3. Lewis R. D. When Cultures Collide: Leading Across Cultures. Boston ; L.: Nicholas Brealey International, 2006. P. 553.
4. Ye Xue. Guanxi Culture's Role in China's Great Power Diplomacy and Foreign Policy. URL: <https://www.e-ir.info/2023/10/06/guanxi-cultures-role-in-chinas-great-power-diplomacy-and-foreign-policy/>

Валерія НЕБОСЕНКО, здобувач освіти,
ОПП «Середня освіта (українська мова і література)»
Катерина ГЛЯНЕНКО,
кандидат педагогічних наук, викладач
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»
nebosenkovaleria2003@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТИЛІСТИЧНИХ ФІГУР У ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО

Поезія Ліни Костенко вирізняється глибокою емоційністю та філософською складністю. Стилїстичні фігури, такі як метафори та епітети, виконують важливу роль у створенні багатозначних образів, що підсилюють емоційну виразність поетичних творів та дають можливість глибокого осмислення соціокультурних і моральних тем.

Метафори, своєю чергою, в поезії Ліни Костенко набувають особливого значення як засіб для створення складних образів, що виходять за межі звичного розуміння. Метафора є одним з найпотужніших засобів вираження абстрактних ідей, що дає змогу поетесі передати складні внутрішні переживання героїв. Костенко часто використовує метафори, які стають основою для глибокого осмислення тем, таких як свобода, природа, життя і смерть. Наприклад, метафора "летіти над життям" символізує прагнення до свободи, високих ідеалів, але також і відчуття відчуження від реальності, що є важливим мотивом у творчості поетеси.

Метафори у поезії Костенко можуть мати ідеологічне та філософське підґрунтя. Вони дозволяють не тільки змінювати сприйняття конкретних образів, але й сприяють створенню універсальних значень, що мають глибоке соціокультурне і моральне значення. Застосування метафор, як, наприклад, "країна світла", що може символізувати утопічні ідеї або пошук істини, дозволяє Ліні Костенко передавати складні світоглядні концепти, що виходять за межі конкретних життєвих обставин. [2]

Епітети є одним з основних засобів, через які Ліна Костенко втілює емоційні стани та переживання своїх персонажів. Вони додають виразності та підсилюють емоційну насиченість тексту. У поезії Костенко епітети не обмежуються лише прикметниками, що описують зовнішні характеристики об'єктів, а стають потужними носіями внутрішнього змісту. Наприклад, епітет "світлі крила" не лише описує фізичні характеристики, а й символізує ідею свободи, надії та прагнення до кращого майбутнього. Тому, епітети у Ліни Костенко виконують функцію не лише деталізації, а й символічного навантаження, надаючи тексту глибини та багатоаспектності. [1]

У своїй творчості Костенко поєднує епітети та метафори, що дозволяє створювати багатопланові образи. Таке поєднання стає основою для формування глибоких емоційних і філософських переживань, які розкривають

внутрішній світ персонажів та піднімають складні питання про життя, смерть, природу і культуру.

Своєю чергою, епітети в поезії Ліни Костенко не обмежуються традиційним описом зовнішніх характеристик об'єктів, вони слугують носіями глибоких смислових і моральних підтекстів. Через них поетеса передає емоційний стан персонажів, їхні переживання, підсилюючи глибину і нюанси тексту. Так, епітет "світлі крила", поряд з метафоричним значенням, несе в собі ще й моральний зміст, символізуючи прагнення до добра, світла, ідеалів і надії на кращу долю. Така взаємодія між епітетом і метафорою дозволяє створити враження, що кожен елемент поезії є частиною складної, багатогранної картини світу. [3]

Отже, поезія Ліни Костенко вирізняється глибокою емоційністю та філософським змістом, де стилістичні фігури, зокрема метафори та епітети, відіграють ключову роль у створенні багатозначних образів. Метафори в її творчості не лише передають абстрактні ідеї та внутрішні переживання героїв, а й створюють універсальні концепти, що мають глибоке соціокультурне та моральне значення. Вони дозволяють поетесі виражати складні теми, такі як свобода, життя, смерть та пошук істини, надаючи текстам додаткову глибину. Наприклад, метафора "летіти над життям" символізує прагнення до ідеалів, водночас висловлюючи відчуття відчуження.

Епітети в поезії Костенко не просто описують зовнішні характеристики об'єктів, а несуть у собі значний символічний та емоційний зміст. Вони підсилюють емоційну насиченість і допомагають глибше розкрити внутрішній світ персонажів. Епітет "світлі крила" є яскравим прикладом, де разом із фізичним описом втілюється символіка свободи та надії.

Поєднання метафор і епітетів дає можливість створити багат шарові образи, що висвітлюють не лише зовнішній вигляд, а й моральні та філософські аспекти, які стоять за ними. Це робить поезію Ліни Костенко глибокою, багатозначною та емоційно насиченою, підкреслюючи важливість кожного елемента в побудові складної картини світу.

Список використаних джерел

1. Коваленко О., Романов М. Стилістичні засоби поезії Ліни Костенко: епітети та метафори як засоби виразності. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2021. 220 с.
2. Романова М. Метафора в поезії Ліни Костенко: символізм і метафоричні образи у творчості. Харків: Видавництво «Слово», 2020. 180 с.
3. Євтушенко І. Стилістика української мови. Київ: «Наукова думка», 2015. 412 с.

Актуальні питання теорії та практики перекладу

Олександр БРАЖНИК, здобувач освіти
ВСП «Дніпровський фаховий коледж
інженерії та педагогіки Українського
державного університету науки і технологій»
alexandr.aalleexx354@gmail.com

Анна ПОЛУНІНА,
викладач ВСП «Дніпровський фаховий
коледж інженерії та педагогіки Українського
державного університету науки і технологій»
Annapolunina07@gmail.com

ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ФЕНОМЕН ЛІНГВІСТИКИ

Переклад технічних текстів є важливою і водночас складною галуззю перекладацької діяльності, яка охоплює передачу знань з різних сфер науки та техніки. Науково-технічний переклад – це не просто адаптація інформації з однієї мови на іншу, а й глибока когнітивна діяльність, що вимагає спеціалізованих знань. Ця сфера перекладу розглядається не тільки як специфічний вид перекладацької діяльності, але й як самостійна прикладна дисципліна, що має свої методи, завдання та інструменти.

Переклад науково-технічних текстів виконує роль ключового механізму передачі наукових знань між мовами та культурами. Однак це не лише трансляція змісту. Науково-технічний переклад охоплює аналіз і структурування спеціальних текстів, вивчення термінології та лексичних особливостей різних мов. У цьому контексті науково-технічний переклад розглядається як окрема прикладна дисципліна, оскільки він поєднує в собі аспекти мовознавства, когнітивних наук, термінології та навіть психології [5, с. 104].

Ключові аспекти перекладу науково-технічних текстів.

Однією з найважливіших складових науково-технічного перекладу є лексика та термінологія. Технічні тексти зазвичай насичені спеціальними термінами, що відображають унікальні поняття певної науково-технічної сфери. Тому перекладач повинен володіти не лише мовними, але й фаховими знаннями у конкретній галузі.

Кожен термін може мати декілька варіантів перекладу, залежно від контексту або особливостей цільової мови. Наприклад, переклад текстів у сфері залізничного транспорту вимагає точного розуміння специфіки галузі та відповідних термінів. Англійська мова, яка є основною мовою науково-технічного спілкування, іноді має більш детальну термінологічну базу, тому перекладачам доводиться знаходити оптимальні еквіваленти для українських термінів [1, с. 25].

Перекладач науково-технічних текстів стикається з багатьма когнітивними викликами. Обробка великої кількості технічної інформації, аналіз складних речень і синтаксичних конструкцій вимагають високого рівня уваги і концентрації. Перекладач повинен не тільки зрозуміти оригінал, але й передати зміст якомога точніше і доступніше для цільової аудиторії [6].

Одним з основних психологічних механізмів у перекладацькому процесі є механізм декодування та рекодування інформації. Спочатку перекладач зчитує та осмислює текст вихідною мовою (декодування), потім передає зміст на цільовій мові (рекодування), враховуючи особливості синтаксису, граматики та термінології [2, с. 79].

Переклад технічних текстів супроводжується рядом труднощів, серед яких:

Пошук правильних еквівалентів для технічних термінів може бути складним, особливо якщо мова йде про нові або вузькоспеціалізовані терміни. Важливо використовувати фахові словники, а також звертатися до експертів у відповідних галузях. У сфері автомобільної техніки часто зустрічаються терміни, для яких складно знайти точні еквіваленти в іншій мові. Наприклад, український термін «**бортовий комп'ютер**» може бути перекладений англійською як “**on-board computer**” або “**trip computer**”, залежно від контексту. Якщо йдеться про систему, яка тільки відстежує витрату пального та інші показники під час подорожі, коректніше використовувати “**trip computer**”. Але якщо це багатофункціональна система управління, краще підійде “**on-board computer**”. Для правильної передачі значення перекладач повинен знати різницю між цими термінами і враховувати контекст [4].

Технічні тексти часто містять довгі речення з багатьма відокремленими частинами. Перекладачі можуть розбивати такі речення на коротші або спрощувати їх, щоб зберегти ясність і зрозумілість.

Незважаючи на глобалізацію, існують культурні відмінності в трактуванні технічних понять. Перекладачі повинні адаптувати текст до потреб цільової аудиторії, уникаючи непорозумінь. У різних країнах вимоги до автомобільної безпеки можуть суттєво відрізнятись, що впливає на переклад технічної документації. Наприклад, український термін «**норма викидів Євро-5**» в англійському перекладі може бути адаптований як “**Euro 5 emissions standard**”, але важливо врахувати, що в США ці стандарти відрізняються, і коректніше було б використовувати локальний термін “**EPA emissions standard**” або пояснити відмінності. Це допоможе уникнути непорозумінь у сприйнятті документації користувачами іншої країни.

Для ефективного перекладу технічних текстів існує кілька стратегій. Транскрипція та транслітерація використовуються для перекладу власних назв або специфічних термінів, які не мають прямого еквівалента. Дослівний переклад використовується для збереження точної структури і змісту оригінального тексту, що особливо важливо для технічних інструкцій та документів. Адаптація може бути використана для приведення тексту у

відповідність до культурних або мовних норм цільової аудиторії, зберігаючи при цьому точність інформації [3, с. 300].

Окремою категорією науково-технічних текстів є ті, що стосуються залізничного транспорту. Переклад подібних текстів з української на англійську вимагає не тільки точного знання технічної термінології, але й розуміння специфіки галузі [1, с. 26].

Тексти, що стосуються залізничного транспорту, містять багато аббревіатур, специфічних термінів і назв компонентів транспортних систем. Наприклад, такі терміни як «шляхові пристрої» (track devices) або «локомотивна бригада» (locomotive crew) потребують точного перекладу для збереження технічної точності та уникнення двозначностей.

Перекладач повинен також враховувати стандарти безпеки і нормативну документацію, яка може відрізнятися у різних країнах. Для цього важливо мати доступ до актуальних галузевих стандартів і технічних документів на обох мовах.

Отже, переклад технічних текстів є складним, багатогранним процесом, що вимагає не тільки досконалого знання мов, але й розуміння специфіки певних галузей науки і техніки. Науково-технічний переклад, зокрема у сфері залізничного транспорту, є важливою прикладною дисципліною, яка допомагає забезпечити ефективну міжнародну комунікацію та передавання знань. Серед основних викликів цієї сфери — лексичні та термінологічні труднощі, які можна подолати шляхом вибору правильних перекладацьких стратегій, що забезпечують точність і доступність перекладу.

Список використаних джерел

1. Бовт А. Особливості перекладу науково-технічних текстів (на прикладі наукових статей у галузі залізничного транспорту). Актуальні питання гуманітарних наук. Т. 1. Вип. № 28. 2020. С. 23-28.
2. Болотнікова А.П., Чернишов В.В., Таловиря Г.М. Функційно-стилістична специфіка перекладу науково-технічного тексту. Закарпатські філологічні студії. Вип. № 14. Т. 2. 2021. С. 76-80.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга. 2002. 575 с.
4. Ключник О., Грицик Г. Труднощі науково-технічного перекладу. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1408> (дата звернення: 08.10.2024)
5. Москалюк О.В. Специфіка перекладу науково-технічних текстів та особливості їх сприйняття. Закарпатські філологічні студії. Вип. № 14. Т. 2. 2021. С. 103-107.
6. Переклад науково-технічних текстів. URL: <https://everest-center.com/shho-take-naukovo-tehnicnij-pereklad/> (дата звернення: 19.09.2024)

Історико-культурні аспекти творчості українських письменників. Сильове розмаїття української та світової прози

ГЕРАСЮТА Тетяна, заступник директора Центральної публічної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка,
ГОНЧАР Марія, майстер художнього читання українського поетичного слова

ГОЛОС ЯК БОЖИЙ ДАР: Марія Гончар – майстер художнього читання українського поетичного слова

«Її читання української поезії, класичної й новочасної, – це високе мистецтво і водночас висока культуротворча місія!»

Марія Олександрівна Гончар – витончена фотохудожниця-природолюб, активна учасниця літературно-мистецького життя тієї частини України, де українство нелегко долає історичні стереотипи меншовартісності й українофобію, просвітителька, блогерка, лауреатка чисельних конкурсів, фестивалів, творчих акцій, учасниця багатьох творчих проєктів «Сила слова та музики», «Кам'янська поетична раптівка», Всеукраїнський фестиваль сучасної поезії «Материк», активна учасниця міських літературних і бібліотечних акцій.

«Творчість пані Марії Гончар – промовисте явище в сучасному культурному розвитку українського літературного слова. Мисткиня демонструє високий естетичний смак у селекції творів, майстерне акторське виконання, індивідуальний підбір образів та інтер'єрних фонових елементів, що використовуються у відеосюжетах. А промовисті внутрішні переживання кожної строфи – викликають природну емпатію у слухача. Безсумнівно, за обраннями для читання пані Марією віршами, можна укласти антологію чи хрестоматію, приміром, 500 кращих поезій України.

Відеороботи знаходять щирий відгук не лише по всій Україні, а і за її межами. Цьому результату передуює постійна копітка праця: опрацювання великої кількості матеріалу, спілкування з однодумцями, огляд нових персоналій у творчих осередках та їх надбань і безпосереднє втілення ідеї, що вимагає технічних навичок та неабияких вмінь.

Цифрова поезія (відео та аудіо) один із найліпших прикладів популяризації українського слова, мови, вкрай дієвий спосіб привернення уваги до краси і неосяжної глибини рядка. В нинішніх реаліях пані Марія декламує для проєкту антології мілітарної української поезії, і ці записи не можуть залишити байдужим нікого, хто належить серцем до своєї землі. Сила, сміливість і стійкість молодого декламаторки до життєвих випробувань викликає непідробне захоплення та повагу, мабуть, тому твори у її виконанні такі чуттєві, проникливі та щемливі, і мають навіть терапевтичний ефект для

поціновувачів сили слова. Така талановита праця – гідній здобуток нашого сьогодення».

(Юлія Купіч, членкиня Національної спілки письменників України)

«Марія Гончар – феномен загальноукраїнського масштабу, майстер художнього читання українського поетичного слова найвищого класу! Вона вміло підбирає високохудожні поетичні твори, репрезентуючи слухачам зразки ліричної, громадянської і філософської поезії. Її манера читання – органічна, витончена, драматична, переконлива й дуже щира. Читаючи, наприклад, поезії Івана Франка або шістдесятника Василя Симоненка, – вона дуже тонко відчуває й передає епоху того або іншого письменника, водночас – уміє надати творові максимально актуального звучання.

До неї горнутья талановиті українські поети-сучасники, маючи в її особі непомильного поціновувача їхньої творчості й водночас – найкращого популяризатора, справді талановитого небайдужого слова. Ті аудіо-та відеокліпи, які творить Марія – прекрасний високомайстерний зразок режисури, відеооператорської роботи та наповнення музикою, це справді поетичні моновистави! На цих зразках можна й треба виховувати, прищеплюючи високі естетичні смаки й патріотичну громадянську позицію, школярів, студентів та аудиторію без вікових обмежень.

(Зиновій Суходуб, письменник, Заслужений журналіст України, м. Львів)

«Її поезії, безперечно, повинні зберегтися в скарбниці української літературно-мовної спадщини сакральної та багатогранної творчості, на якій будуть вчитись митці, студенти та учні. Тому що це дивовижжя неабиякого божественного, особистісного таланту, розквітлого в сучасній літературі, музиці, культурі. Кожен, хто хоче то знайшов і знайде своє, яке спасало й спасатиме душі. Не давало і не дасть пропасти і вчинити щось недобре в безтямі жалів та бід.

Вона підтримує славу поетів-класиків, не даючи канути в забуття їхні геніальні твори. Чари образної поезії, музики, природи її духовна та й, чого гріха таїти, жіноча краса зачаровували.

Марія Гончар підіймає пласт творчості сучасних поетів та письменників і часто одухотворяє їх. Спасибі за монолог «Шипшинові квіти» з моєї збірки «На вишиванім крилі».

Саме поетичні монологи, моновистави є феєрією української духовної краси нашого народу. І останнє, але важливе, її творами заслуговувались воїни у митях відпочинку між боями. Особисто, як волонтер і батько воїна, це бачив.

(Василь Лапчинський, директор школи, письменник, волонтер, м. Коломия)

Марія Гончар має велику онлайн аудиторію по всьому світові, що нараховує близько 7 000 читачів і слухачів.

19 лютого 2019 р. Марія створила власний ютуб канал, де публікує відеочитання класиків і сучасників української поезії.

Записано та опубліковано близька 200 відео. Канал має 1,500 тис. підписників та 84 456 переглядів.

У 2022 році Марія Гончар долучилася до надважливого проєкту - антології мілітарної української поезії «In principio erat Verbum» – Україна: поезія часу війни» (Володимир Тимчук - укладач, відповідальний редактор; офіцер ЗСУ, підполковник, поет, викладач)

Щодня публікує аудіозапис із хештегом #на_початку_було_слово_Україна. Зараз триває опрацювання більше сотні поезій, організовується переклад віршів різними мовами світу та створюються ілюстрації до збірки.

Її сторінка на фейсбуці має 6 250 прихильників її творчості. Вона залюбки зустрічається з читачами:

25.09.2021 поетичний вечір у Центральній міській бібліотеці ім.Т.Г. Шевченка м.Кам'янське (поети – Сергій Злючий, Михайло Яровий, Андрій Енбулатов, Світлана Кмита, декламаторка - Марія Гончар)

10.11.2021 «Кам'янська поетична раптівка» до Дня української писемності та мови.

22.03.2022 Поетична зустріч із Сергієм Злючим і Марією Гончар у Центральній міській бібліотеці ім.Т.Г. Шевченка м.Кам'янське на підтримку ЗСУ

05.05.2022 «Мюнхен – Кам'янське»: патріотична година зі студентами металургійного коледжу (Центральна міська бібліотека, літератори – Сергій Злючий, Марія Дружко, Євгенія Яворська, Світлана Кмита; музиканти – Лілія Заславська, декламаторка – Марія Гончар) 17.05.2022 захід «Сила музики та слова» (фортепіано – Лілія Заславська, декламація – Марія Гончар)

23.05.2022 захід «Лірика від класики до сучасності» (фортепіано – Лілія Заславська, декламація – Марія Гончар)

«Її читання, подача інформації, вібрації, зовнішній вигляд, тон, - це як церковний дзвін: лікує, зцілює, надихає» (Світлана Кас'яненко, дитяча письменниця, поет-пісняр)

5.17.05.2022 захід “Сила музики та слова” (фортепіано Лілія Заславська, декламація Марія Гончар)

23.05.2022 захід “Лірика від класики до сучасності” (фортепіано Лілія Заславська, декламація Марія Гончар)

«Її читання, подача інформації, вібрації, зовнішній вигляд, тон, - це як церковний дзвін: лікує, зцілює, надихає» (Svetlana Kasyanenko)

Марія Гончар про себе

«Читаю поезії – захоплення зі школи. Вірші не пишу. Декламую те, що до серця - людям відгукується. Декілька відзнак навіть є. Чесно: приємно.

Так і живемо. Кого цікавлять лише читання – прошу сюди:

<https://youtube.com/.../D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F%D0..>

.Ще одна любов - природа. Сидіти під деревом в цілющій тиші – моє.

Ходити і клацати телефоном на небо, квіточки й листочки – о, так!..

Іноді з'являються дописи про здоров'я. Це тому, що маю довгу історію боротьби з онкологією 4 стадії та всіма наслідковими «приємностями». Була трансплантація кісткового мозку, нині - у ремісії.

З вірою...

...і з вдячністю всім, хто підтримує та озивається добрим словом!

Ціную. Шлю світло.

Будемо жити. Будемо творити. Будемо!

"Поезією Марія захопилася ще зі шкільних років. У гімназії №39, де вона вчилася, була вчителька зарубіжної літератури Світлана Терейковська. «Її уроки для мене були маленьким дивом. Ця людина має в очах цілий Всесвіт, а в душі – яскраве сонце!», – згадує про неї Марія Гончар. Учителька завжди організовувала для учнів щось цікавеньке: літературні конкурси, театралізовані читання, тематичні вечори, вистави тощо. І саме пані Світлана закохала свою ученицю в поетичне слово.

Здавалося, все було добре. Марія старанно вчилася, готувалася до вступу в університет, мріючи бути перекладачем. Однак у випускному класі помітила в собі деякі зміни: слабкість, підвищену температуру, частіше хотілося відпочити... Але все це дівчина списувала на звичайну втому, адже – одинадцятий клас: оцінки, іспити, випускний вечір, хвилювання.

А вже навчаючись у Дніпродзержинському державному технічному університеті, свою дипломну роботу Марія писала на лікарняному ліжку, без змоги самостійно пересуватися... «Це зі мною зробила лімфома Ходжкіна 4В-стадії.

Утім, Марія змогла на «відмінно» захистити дві дипломні роботи і завдяки лікарям, колосальній підтримці близьких і потужній жазі до життя встала з інвалідного візка та досягла ремісії.

«Усі ми завжди кудись поспішаємо. В мене ще не відросло волосся після хіміотерапії, а мені вже кортіло бігти на роботу та реалізовувати себе!.. Після університету я жила життям звичайної української дівчини: робота в галузі освіти, коханий чоловік, родина, подруги та нові знайомства з цікавими людьми, – розповідає Марія Гончар. – Приємним подарунком долі стало знайомство з Сергієм Злючим – українським письменником, активним громадським діячем і просто надзвичайно цікавою людиною. Спілкування з ним остаточно ствердило в мені бажання популяризувати українські вірші».

Так і народилася ідея знімати відеочитання. Марія з головою занурилась в українську поезію – захоплювалася як класиками, так і сучасниками. За рік зробила понад 70 відео. Озвучила вірші Олени Теліги, Василя Симоненка, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Оксани Пахльовської, Сергія Жадана, Юрія Іздрика, Анатолія Кичинського, Сергія Злючого, Наталки Фурси, Юрія Андруховича, Богдана Томенчука, раннього Тичини і Рильського та багатьох інших.

Поезія із вуст Марії не залишилася непоміченою. Спочатку на неї звернули увагу знайомі, учні і колеги. А потім на цей вогник почали

підтягуватися і зовсім незнайомі слухачі, які просто люблять українську поезію. Зацікавилися Марією й самі автори.

Життя закипіло. Та Марія знову відчула в собі вже знайомі зміни: втому, роздратованість, температуру... Наприкінці 2018 року в неї стався рецидив. Дівчина вимушена була покинути роботу, щоб розпочати боротьбу з лімфомою вдруге.

«У перервах між хіміотерапіями вона декламує. Вона отримує величезне задоволення та радість від того, що поетичне слово в її виконанні торкається людських сердець!.. Слухачів більше – радість росте! А коли до рук потрапляють перші нагороди в поетичних конкурсах, то здається, що за спиною дійсно вирости крила!», – говорить Марія. І навіть після пересадки кісткового мозку, вона продовжує створювати маленькі відео шедеври."

Юлія Бережко-Камінська, українська письменниця і журналістка, членкиня Національної спілки письменників України. Секретарка Національної спілки письменників України по роботі з молодими авторами.

Дипломи, премії, нагороди
2020 рік

Лауреатка Всеукраїнського конкурсу відеопоезій оголошеного Кабінетом молодого автора Національної спілки письменників України та Міжнародним родинним благодійним культурно-науковим фонд ім. Миколи Лисенка.

На розгляд членів журі надійшло понад 60 заявок із багатьох областей України і навіть від української діаспори.

В номінації «Найкраще декламування твору іншого автора» перемогла Марія Гончар із Кам'янського.

Усіх членів журі вразило, як душевно, сильно і проникливо вона вміє доносити поетичне слово сучасних авторів. Своїм виконанням Марія одухотворяє вірші і наближає їх до читачів. А дивляться відео цієї дівчини тисячі людей, зокрема, молодь.

Лауреатка 1-ї премії Міжнародного фестивалю – конкурсу «Єднаймо світ»

Лауреатка Міжнародного онлайн фестивалю Україна – Грузія 2020. В номінації «Слова душі».

Перемога у флешмобі від Центральної бібліотеки Солом'янки до Дня народження Ліни Костенко (90 років).

2021 рік

25 червня 2021 р.в межах X Книжкового Арсеналу відбувся показ та нагородження фіналістів конкурсу відеопоезій «До слова: витіснене покоління» від CYCLOP.

Загалом у конкурсі взяли участь 45 відеоробіт на вірші поетів та поеток «витісненого покоління» з різних куточків України. Роботи надсилали з Дрогобича, Івано-Франківська, Ірпеня, Калуша, Кам'янського, Києва, Коломиї, Львова, с. Глещави, смт. Коцюбинського, смт. Любешова, смт. Новотроїцького, Тернополя, Трускавця, Харкова та Черкас.

Журі обрали 12 найкращих, що увійшли до короткого списку:

Серед них наша Марія Гончар «І знов нестерпно тихо настає..» (на вірш Григорія Чубая).

Лауреатка п'ятого Міжнародного літературно-музичного конкурсу-фестивалю «Причал на Поштовій» (м. Київ)
2022 рік

Травень - взяла участь у конкурсі КРУТЕЗНО

КРУТЕЗНО – перший всеукраїнський конкурс літкастів (літературних подкастів) для популяризації читання та впровадження нових форматів у гуманітарній освіті.

Її літкаст за твором «Різдво» Богдана-Ігоря Антонича прийнято на розгляд журі конкурсу КрутеЗНО.

Червень – увійшла до числа фіналістів Відкритого патріотичного фестивалю-конкурсу «Народ-герой героїв проявляє» (від Київського університету імені Бориса Грінченка), номінація «Художнє слово».

Марія Гончар також продовжує реалізовувати нові задуми, наприклад, у творчому доробку вже з'явилися декламації не тільки українською мовою, а й польською.

Чеслав Мілош (мовою оригіналу):

<https://youtu.be/S92lCkTiysY>

Чеслав Мілош у перекладі поета і перекладача Сергія Злочого:

<https://youtu.be/B5HHshOKip4>

Сергій Жадан (польською мовою):

https://youtu.be/D_HfLPT3FSA

Відгуки українських письменників і діячів культури

Євгенія Юрченко, поетеса, прозаїк, завідувач відділом мистецтва Житомирської обласної бібліотеки для юнацтва (м. Житомир)

Пані Марія — талановитий декламатор. Вона тонко відчуває поетичне слово. Інтонація, наголоси, акценти, музичний супровід — все гармонійно підібране.

Серйозний підхід і до вибору творів.

Її відеочитання поезії Ліни Костенко, Василя Стуса, Миколи Вінграновського, Лесі Українки, Івана Франка можна і слід використовувати на уроках української літератури у навчальних закладах.

Своєю творчістю Маріє Гончар не тільки популяризує українську мову, літературу, культуру, а й надихає створювати щось нове.

Марія Гончар бажаний гість на різних літературних заходах, у бібліотеках та навчальних закладах.

У цей тривожний час її невтомна праця дарує снагу на боротьбу, дає можливість читачам, хоча б трохи відпочити і переключитися, поновити енергоресурс, завдяки лікувальній силі слова, музики, краси.

Анатолій Тягур, підприємець, співавтор коміксу «Укрмен» (м. Київ)

Марія Гончар – одна із унікальних українок, якими наша країна може пишатися. Завдяки декламуванням Марії, величезна кількість людей починають

спілкуватися українською, цікавитись літературою, історією. Люди залюбки слухають прекрасний, ніжний голос Марії. Наповнюються різноманітними, переважно світлими та добрими емоціями, починають усвідомлювати глибину написаного видатними українськими митцями. Люди відчують свою приналежність і гордість за свою країну. Нам неймовірно пощастило, що Марія Гончар, така самобутня та обдарована, така світла та щира, така талановита українка, не дивлячись на свою життєву історію, продовжує дарувати нам свій голос, своє світло та свій талант.

Це безцінний скарб, за який, я особисто, безмежно вдячний.

Тетяна Мітяєва, письменниця (с. Гостомель, Київська обл.)

«У темні часи найбільше видно світлих людей» - Еріх Марія Ремарк. Саме такою талановитою, світлою людиною з прекрасним тілом і душею є чудова українка, аматор художнього слова Марія Гончар. Вона не тільки красива душею, але ще й сильна духом. Це людина, яка вміє знаходити сили, щоб піднятися над життєвими труднощами і продовжувати світити. Світити своєю творчістю, своїм талантом. Завдяки їй українці, які не байдужі до української поезії, мають можливість насолоджуватися віршами відомих письменників, як минулого, так і сьогодення України. На своєму ютуб-каналі вона вміло популяризує творчість Ліни Костенко, Лесі Українки, Миколи Вінграновського, Олени Теліги, Анатолія Кичинського та інших авторів.

Це їй вдається тому, що вона в своїй творчості справжня.

Валентина Карлаш, вчитель української мови та літератури (м.Дніпро)

Марієчко, з позиції педагога, Вашою творчою діяльністю має зацікавитися МОН, бо це популяризація не лише поезії, а й мови. Ваше просвітництво таке багатогранне, а зараз іще і в поєднанні з музикою.

Ваші поетичні монологи, а іноді й моновистави, це справжній скарб для вчителя, школярів та й студентів ВНЗ.

Ігор Куравський, підприємець (штат Іллінойс, США)

Дуже ніжно і чутливо..про складні речі - просто..: міміка, жестикуляція, тембр, наголос... І то все на одному личку...

Ігор Раствівський, поет, музикант (м. Біла Церква, Київська обл.)

Марія Гончар – це щось незбагненно осліплююче. Я був ошелешений, коли вперше почув, як вона декламує.

У виконанні Марії поезія стає ще більш еталонною, набуває кольорів, звуків, сенсів (які почасти незримі, коли ти читаєш вірш про себе).

Завдяки Марії наша поезія стала впорядкованою, багатшою. Щирістю струмує кожен рядок, прочитаний цією мужньою і талановитою жінкою.

Не можливо не відчувати струмені того сонця, якими Марія живить нас у цей тривожний час. Як же важливо нині популяризувати оте сокровенне, життєдайне і магічне слово.

Як же важливо відчувати тепло і чар того серця, що змогло обрати ритм, який лунає в унісон з нашими кроками і почуттями.

Марія Гончар змогла обрести нашу поезію в той формат, де вона (поезія) відчувається не тільки цілісно, а ще й особливо щемно.

Мені здається, що це те універсальне ядро краси і правди, якого нам колись так не вистачало.

Оксана Заєць, поетка, художник (уродженка Рівненщини, проживає у Празі)

Голос як Божий дар!

Можна бути хорошим поетом, але не володіти мистецтвом декламування, умінням доносити власне слово до слухача. Так буває. У цьому випадку поезія робиться прісною, вона не викликає емоцій, не утримує увагу слухачів. Адже поезія – це емоція, це стан, це політ. І щоб цей стан передати, його треба відчувати, інакше це не працює. Щоб слово когось зачепило, ним треба вміти смакувати!

Господь цю тендітну дівчину наділив великим талантом. Вона вміє відчувати автора! Більше того, у неї своє бачення написаного, якась своя невловима філософія, мудрість життя, яка озвучується неймовірним голосом!

Недаремно колись люди вчилися ораторському мистецтву! Вміти переконувати - це свого роду зброя! І ось зараз, коли кожен українець робить, що може для перемоги над московською нечистю, Марія бореться і переконує словом. Поетичне слово у її виконанні знаходить відгук, воно вібрує, воно живе!

Вона дуже глибоко проживає вірші, емоційність виконання щира і природна, така, що повністю захоплює слухача. І слухач йде за нею, проживає разом з нею, кохає і ненавидить разом з Марічкою!

Це – талант!

Лариса Вагилевич, авторка, поетка, керівник літературної майстерні, учасниця творчого об'єднання «Молоді автори України» (м.Івано-Франківськ)

Читати з любов'ю. І заворожувати словом. Саме так творить унікальна Марія Гончар. Завдяки її пронизливому голосу, зм'якшеним інтонаціям, вдалим акцентам поезія стає пластичною, об'ємною, живою.

Дякуючи особливому дару декламаторки - цілитись словом у серце, з українською поезією знайомиться все ширша аудиторія. Поезії сучасників і класиків стають символом, візією, проявленим словом.

Впевнена, що у Марії важлива культурна і стратегічна місія.

І вона однозначно переможець на полі битви за автентичний контент, за українського читача.

Тетяна Немцева, авторка поетичної збірки «Мій світ» та етно-фотографія (м. Болехів)

Поезія – це передусім про звучання. Приміром, звук трембіти у гірських околицях чутно по-різному: на полонинах, де відкритий простір, він один; у підніжжях лісів, де відбувається резонанс із деревами, зовсім інший. А ще ця мелодія неоднаково віддзеркалюється у серцях: пастуха, який виводить хмаринки овечих отар; туристів, які зустрічають амарантовий захід сонця; поводитирів, для котрих гірські схили нагадують домівку.

Описану вище асоціацію сколихнула у моїх роздумах масштабна та різностороння творчість Марії Гончар. Адже її прочитання поезій щемке,

потужне, безпрецедентно унікальне, сповнене просвітів глибокодумних павз і цілющих роздумів.

Сергій Злючий, Микола Вінграновський, Ліна Костенко, Осип Маковей, Марта Борова, Максим Рильський, Володимир Тимчук, Марія Грицан, Юрій Іздрик, Сергій Жадан – це такий напрочуд лаконічний перелік з безлічі авторів, поезії яких декламує пані Марія. Вона є тим транслятором, який оприявнює своїм голосом спадок поколінь. А особливо хотілось би виокремити поезію шістдесятників: у злитті з її тембром голосу вона набуває ще більшої актуальності, торкається мембрани душі й заохочує відкрити для себе нових авторів.

Наостанок зауважу, що в часи війни Марія Гончар не переставала підтримувати кожного з нас такою тонкою субстанцією як слово. Художня фіксація її переживань перегукувалася із бурхливою емоційною палітрою тисячі українців. Її передовою стали вірші, в котрих ракетами зруйновані міста України, пронизані макоцвітними квітами та любистком листи до солдат ЗСУ, журливе чекання матерів, волосся яких посріблив туман сивини, а очі – застилають грона кришталевих сліз, крізь оптику яких світ виглядає по-іншому.

Та водночас її голос для мільйонів із нас колосально натхненний: він дає стимул рухатися далі й не впускати колючі гілки апатії у серця. Закочувати рукави й плести сітки, ліпити вареники з мереживними крайчиками, писати вірші, дихати, відчувати, проявляти стоїцизм і незламність.

Також про життя і літературну діяльність Марія говорила з Танею Немцевою в інтерв'ю від 13 жовтня 2020 року «Звучання віршів як голограма її душі: усе про творчість Марії Гончар»:

<https://rozmova.wordpress.com/2020/12/02/mariya-honchar/>

Ірина Каспрук, поетеса (м. Львів)

У час, коли хочеться сховатися від усього світу, прихисток дає Слово.

У час, коли довго не гояться душевні рани, лікує Слово.

У час, коли хочеться стрибати до небес, дарує легкість Слово.

Чуттєве декламування віршів Марією Гончар торкається душі і дає їй те, що потрібно саме у цей момент. Проживання кожного слова, ніжний голос, глибина поглядів, вишукані образи - усе це складається, мов пазли, в чуттєвих відео- та аудіопоезіях пані Марії.

Сергій Злючий, член Національної спілки письменників України, АУП (м. Кам'янське)

Хочу відзначити високий смак у відбиранні літературного матеріалу, вірність Українському Слову, чистоту і прозорість інтонацій її декламації.

Ксенія Бондаренко (м. Одеса)

Ви - неймовірна. Як художник володіє пензлем, Ви володієте словом. Це - мистецтво, це - стан душі, це - сила. Дякую Вам! Творчого натхнення!

Юлія Ноель, поетка, казкарка, оповідачка

Надзвичайний голос, геніальне відчуття кожного слова

Наталія Олійник, авторка (Черкащина)

Я би Вас і дорослим і дітям показувала (що, власне, і роблю), бо дивитися і чути будь-яку річ у Вашому виконанні - естетичне задоволення! Природа і гармонія. Саме те, що потрібно, аби закохатися в поезію і почати сприймати її, чути і відчувати.

Хлипавка Галина, кандидат педагогічних наук Розкішне прочитання української поезії! Це справжнє мистецтво! Це місія – красива, благородна, важлива!

Богдан-Олег Горобчук, поет, куратор мистецьких проєктів

Ти робиш велику справу! Навіть унікальну, я би додав.

Михайло Жайворон, член НСПУ, заслужений журналіст України, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС (м. Житомир)

«Поети, зазвичай, не володіють мистецтвом виразного читання своїх творів, хоча краще їх самих врят чи хто інший зможе передати авторське бачення світу, почуття і настрої, розставити відповідні акценти. Але є люди, наділені Божим даром настільки талановито декламувати поезію інших авторів, що аж дух перехоплює від почутого. Серед них – Марія Гончар, надзвичайно обдарована дівчина із міста Кам'янське, що на берегах водосховища у середній течії Дніпра. Її воістину божественне декламування високо оцінили тисячі українців, вдячність яких «трансформується» у рекордну кількість вподобайків та слів вдячності під дописами й авторськими відеосюжетами на сторінці пані Марії у Фейсбук.

Це не просто прочитання тексту, а зазирання у душу кожного, кому хоч раз довелось слухати її ніжний і водночас потужний, проникливий голос.

Вірші у її виконанні торкаються серця та залишають незабутні враження. Бо поезія, яку вона обирає для декламування, є зрілою, здебільшого довершеною, високохудожньою. А це неабияк важливо сьогодні, у час відстоювання української мови, її захисту та розвою на теренах нашої держави, цивілізаційного протистояння і взаємопроникнення культур. До того ж, вивчення віршів напам'ять та декламування – один із найефективніших способів засвоєння літературної мови на високому рівні.

У її записнику вже багато віршів, на які має намір зняти відео: Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Микола Вінграновський, Максим Рильський, Василь Симоненко, Олег Ольжич, Олександр Олесь, Олена Теліга, Ігор Римарук, Ліна Костенко, Наталка Поклад, Юрій Андрухович, Анатолій Кичинський, Ігор Павлюк, Богдан Томенчук, Петро Сорока, Євген Плужник, Сергій Злущий, Наталка Фурса, Юлія Бережко-Камінська, – це далеко не весь перелік з безлічі авторів, поезії яких декламує Марія Гончар, що також є свідченням тонкого смаку та щирості емоцій, її негасимого ентузіазму у популяризації сучасної української поезії, гідної своєї високої місії у світовому літературному процесі.

У її поетичному «репертуарі» – твори сучасних українських авторів, про які замовчує літературна критика або ж вони поки що знаходяться «у тіні».

Наприкінці кожного місяця на сторінці Марії Гончар можна віднайти добірки читань, як от за червень:

Ліна Костенко «Буває, часом сліпну від краси...»

https://youtu.be/HeSKaS_4wic

Богдан Ігор-Антонич

<https://youtu.be/herDmsnmosc>

Юрій Іздрик

<https://youtu.be/fQ-UIjWtYe8>

Ганна Осадко

<https://youtu.be/WVvsVToZ4VI>

Ліна Костенко «Життя, як річку не перейдеш вброд...»

https://youtu.be/_DBH-JYrx9U

Оксана Заєць

https://youtu.be/ZNo_XEG9tm0

Олег Ольжич

<https://youtu.be/-s32hBqREus>

Леонід Талалай

<https://youtu.be/AfKYpkx4bIQ>

Наталія Писаренко

https://youtu.be/Bv8OVI_tIao

Анатолій Кичинський

<https://youtube.com/shorts/EnvRAHaoIKY?feature=share>

Вікторія Шевель

https://youtu.be/H2yLhIc_bOw

Василь Симоненко «Лебеді материнства»

<https://youtu.be/tZtmm4upD1o>

Сергій Злючий

<https://youtu.be/Fg89rldm5To>

Ліна Костенко «Ще вчора була я висока, як вежа...»

<https://youtube.com/shorts/gh63HCyrhuo?feature=share>

Наталія Скосарєва

https://youtu.be/BYvX_27whNo

Юрій Покальчук

<https://youtu.be/umNcSNZDX6U>

Богдан Гасюк

<https://youtu.be/5O5ksCQOUgM>

Леся Українка

<https://youtu.be/If2OTroOrHc>

Євгенія Юрченко

<https://youtu.be/oPkay433vDE>

Окрім естетичної цінності від почутих віршів, щоразу полонять серце детально продумані образи. Безумовно, ця богемна вишуканість посилює візуальне сприйняття. «Читаючи вірш, – зізнається вона, – в уяві візуалізується не лише його сюжет, а й образ, у якому хочеться продекламувати цю поезію. Завжди радію, якщо вдається гармонійно поєднати картинку зі змістом і, як завжди, прагну до кращого результату!».

Вслухаючись в інтерпретацію тексту Марією Гончар, мимоволі знаходиш схожість із огранюванням дорогоцінного каменю, котре делікатно посилює його первозданну красу. Але поезія – не камінь, не просто літери на папері, а щось більш значуще, метафізичне, невідчужене часом. Чуттєвість її декламування нагадує бутон квітки, який все більше розкривається, слово за словом. Та цей своєрідний посил до читачів відчувається не лише у словах, а й у жестах і поглядах.

Є лише один спосіб написати слово і безліч способів – його промовити. І все – через інтонації. Правильне чи неправильне інтонування може повністю змінити зміст сказаного. Інтонація – важливий елемент культури мовлення, якому М.Гончар приділяє особливу увагу не лише під час декламування, а й у повсякденному житті. «У кожного своя пустеля і свої міражі», – ці слова Ліни Костенко по-особливому звучать з уст Марії. Бо у її житті було чимало випробувань, але вона справді вдячна Богові за кожен сторінку свого життя. Звісно, поезією можна молитися. Головне – щирість.

Достовірно передати почуття іншої людини через вірш – дуже важко, втілити це у молодому віці – непросто, але популярність Марії Гончар у соціальних мережах (наразі на її сторінку в YouTube вже підписалося півтора тисячі користувачів) свідчить: інтерес до літератури є, і це слід підтримувати».

ХАНІ Мар'яна, КОСТЮК Олексій здобувачі вищої освіти освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»,
ГЕРАСЮТА Тетяна, заступник директора
Центральної публічної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка

СЕРГІЙ ЗЛЮЧИЙ «ТИША ТЯЖІННЯ»

Сергій Злючий – український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч, член НСПУ, член Асоціації українських письменників України, головний редактор часопису «Січеслав» (2012), лауреат літературної премії ім. Івана Сокульського, лауреат премії в галузі культури «Кам'янське мистецьке перевесло», кавалер Ордену «За мужність» III ступеня, нагороджений медаллю «За значний внесок у розвиток Дніпропетровщини», медаллю «За жертвовність і любов до України», керівник волонтерського осередку «Свобода-Схід», депутат Кам'янської міської ради (1990–1994), заступник головного редактора міської газети «Поки місто спало» (1995–1996). Один із тих, хто відстоював українську незалежність у нашому місті, волонтер, популяризатор української культури, засновник фестивалю сучасної української поезії «Материк».

«Сергій Злючий – поет глибокий. Поезія живе в його душі, як віра, любов і надія. Вірші для нього – не гра, а опора, і це віднімає у нього право писати легко, грайливо, мимохідь. На папері залишається те, за що заплачено душевними стражданнями та сумнівами... (Володимир Шовкошитний)

Сергій Злючий є автором книг «Білий час» (1999), «Мідні леви» (2013), перекладів поезій І. Бродського «Мовою дітей» (2000), поезій Ч. Мілоша «Небо народжених щойно» (2011), «Тиша тяжіння» (2023)

...поезія Сергія Злючого менше залежна від метафізики, але більше від лабіринтів книжності та усвідомленого шляху до власної свободи. Вона наповнена предметами, історичними персонажами та побутом, у ній спресований шорсткий час того, що становить зміст людського життя... (Василь Махно)

«Раз у раз в збірці Злючого ми знаходимо перлини, які приносять щире задоволення вибагливому читачу», – звертає увагу читачів Анатолій Горовий, український історик, прозаїк і поет, художник, педагог.

Головна перевага поета Злючого в тому, – наголошує А. Горовий, – що в кількох рядках, він може донести до читача набагато більше, аніж багато його сучасників у розлогих, довгих і досить нудних віршах. У коротких поетичних проявах Злючого є достатньо необхідного читачеві для осмислення. Сергій Злючий пропонує читачу не тільки осмислити але й інколи переосмислити його філософське розуміння вічних істин.

«Читайте поезії Сергія Злючого та отримуйте задоволення, якщо маєте прихильність до справжньої поезії, а не до тих імітацій поетичної творчості, які нині свавільно заповнили літературний простір», – радить поет Анатолій Горовий».

У 2023 році вийшла нова збірка поезій «**Тиша тяжіння**». У книзі представлені дванадцять робіт кам'янського художника Олександра Чегорки, які гармонійно поєдналися з поезією Сергія Злючого.

До нової книги «**Тиша тяжіння**» ввійшли поезії та переклади, створені автором упродовж передвоєнних років. Насичені численними лірико-філософськими алюзіями й асоціаціями тексти, що в ній подаються, потребують заглибленого читання і шукають свій шлях до читача, який у певному сенсі має бути обізнаним із засадничими мотивами не лише національної, а й світової культурної традиції.

Патріотичні вірші про війну сповнені героїзму і жаги до перемоги над агресором. У них тривога, біль і туга за тими, хто загинув у боротьбі з ворогом. Не розпач, а віра і надія переповнюють ці рядки.

«Любов'ю до України дихають вірші Сергія Злучого, - прокоментував нову збірку ініціатор творчої зустрічі Артем Коломієць. - Емоційні, образні, вони дивують і вражають»

Поезії Сергія Злучого – це роздуми про вічні цінності, про наше місце у житті і світі, про сенс людського (і митецького) життя на землі.

Його інтимна лірика - це магія весни і магія життя. А ще трепетні почуття осіннього кохання. А ще в його віршах - зворушлива глибина любові до людей і природи.

Відгуки на книжку Сергія Злучого «Тиша тяжіння»

... «**Тиша тяжіння** «- це якісний рівень поетичного, і по формі, і за мовою. Сергій Злучий є поетом вишколеним. У цій збірці домінують осінні настрої, але її не можна назвати елегійною. Ні, маємо споглядання не елегійне, а дієве. І, як таке, мені така світоглядна й естетична позиція є близькою.» (Євген Баран, письменник, есеїст і літературний критик)

«Швидкі суботні збори, швидкий сніданок, швидка кава, швидкий макіяж... - і я ось тут.

Моя душа за ці 1,5 години поріднилася з душею Сергія ЗЛУЧОГО. Я повірила кожному написаному ним слову, побачила у прочинені Сергієм двері до його приватного простору важливі ЖИТТЄВІ СЕНСИ, взяла з собою для розшифрування неймовірні метафори.

Маю відчуття, що під час творення цих віршів рукою Сергія ЗЛУЧОГО водив ХТОСЬ більший, аніж він... Настільки глибока, і в той же час зрозуміла метафоричність! Про глибокі почуття, і в той же час - ногами на землі...По-сучасному - без розділових знаків і великих літер, аби дати змогу ЧИТАЧЕВІ самому обрати, прийняти СВОЄ рішення»...(Людмила Василенко, викладач української мови і літератури м. Полтава.)

«Презентація збірки поезії Сергій Злучий нікого не залишила байдужим. Нова книга поета – це роздуми про вічні цінності, про наше місце у житті і світі, про сенс людського (і митецького) життя на землі. Його інтимна лірика - це магія весни і магія життя. А ще трепетні почуття осіннього кохання. А ще в його віршах - зворушлива глибина любові до людей і природи. «(#Бібліотека_на_Європейській_141 Полтава)

«Любов'ю до України дихають вірші Сергія Злочого, - прокоментувала нову збірку шанувальниця його творчості після зустрічі. - Емоційні, образні, вони дивують і вражають. Це так. В них багато почуттів, емоцій і все це щире й правдиве до болю. Він уміє читати свої тексти. Його можна слухати і слухати." Бо вміє достукуватися до сердець."(Ганна Панюта, директор бібліотеки. м. Полтава)

«УЧЕТВЕРТЕ! Так, учетверте побувала на зустрічі з цим автором. Правда, то - майже за рік. Але однаково це є унікальним для мене явищем. І немає ніякого бажання колупатися в причинах, стимулах, природі... До того ж зараз маємо в обігу таке гарне, майже універсальне, майже визначення як "зайшло". ВідТАК так і пишемо: респект, Сергій Злочий!(Галина Вовченко, поетка і художниця м. Полтава)

«Попри заклопотаність крайніх декількох днів, не можу обійти увагою прекрасну культурну подію міста Дніпра якою є презентація нової збірки віршів "Тиша тяжіння" шановного поета нашого краю, непересічної особистості, чудової людини, друга і товариша Сергій Злочий у Музей "Літературне Придніпров'я". Справжня духовна насолода - поетичні рядки про війну, про яку сам автор знає не з новин ЗМІ, оскільки сам побував на Сході багато разів, доправляючи волонтерську допомогу воїнам на фронті ще з 2014 року. Особливою перлиною вечора було натхненне і чуттєве ліричне слово автора у виконанні неймовірної Марія Гончар! Такий творчий тандем - то є розкішна насолода для розуму і серця. Тож, команда Літературний клуб СвітоГЛЯД, з одного заходу - одразу на другий!) Пані Світлана Мартинова - окрема вдячність за організацію. Було атмосферно і тепло. (Валентина Полонська, громадська діячка, популяризаторка української літератури. м. Дніпро)

«Мав за честь бути в Дніпрі на презентації збірки поезій "ТИША ТЯЖІННЯ" Сергій Злочий ! Прекрасно! Чудово, як завжди, організоване дійство, від гостинної Світлана Мартинова, зібрало коло однодумців і шанувальників творчості нашого видатного земляка! Лунали вірші у виконанні автора, від прекрасної Марія Гончар , яка знову і знову вразила своєю майстерністю декламатора і почуттєвістю донесення смислів блискучої поезії Сергія Злочого!

Це безумовно культурна подія номер один усієї осені для нашого краю і шкода, що місцеві журналісти та телеканали не висвітлювали цю подію.

А відвідувачі? О, вони задоволено підживлювалися його величністю Словом Майстра, а також Злочими символами, сенсами, настроями!

Сьогодні свято української поезії - презентація такої довгоочікуваної збірки Сергія Злочого "ТИША ТЯЖІННЯ"!

Про мій пієтет до автора усі знають! Вважаю Сергія Дмитровича справжнім культурним маяком цілого Східного регіону, де українське Слово, насправді, маркер "свій-чужий" і саме такі люди, як мій побратим, є авангардом української справи вже десятиліття, і не одне!

Дякую! Саме зараз відчуваю потребу в людях, які дають надію на надію. Саме зараз хочу надихатися високим, а не дрібним, глибоким, а не мілким! «Літати безпілотником» і відчувати ті великі часи, в які ми живемо і боремося. (Максим Дорофеев, громадський діяч, керівник Літературного клубу «СвітоГЛЯД» м. Кам'янське)

"ТИША ТЯЖІННЯ" – поетична збірка Сергій Злючий, яку можна брати з собою у дорогу, в парк, читати ранками, наповнюватися змістом ввечері після важкого робочого дня. Тексти зачаровують такою широкою палітрою відтінків почуттів, які так чи інакше ми прожили, або ще проживемо. Образність поглинає з головою, що хочеться перечитувати по кілька разів...

Відчувається безмежна любов автора до серпня, оцих переходів між і поміж. Мені здається, я не знаю людей, які так відчувають цей розкуйовджений вітрами період і описують, як пан Сергій! Захоплююче! Майстерно!

Дуже близько, щемко, але саме так, як є! Дякую за цей ковток свіжого поетичного повітря, за любов до слова! Яке ж воно смачне, пахке, неповторне, виходжене, витоптане ногами, виклацане пальцями – таке ЖИВЕ! (Сніжана Біла, поетка, м. Дніпро)

«Тиші шукаєш і не знаходиш? Звертайся до Сергія Злучого, він зміг її осягнути своїм особистим тяжінням. Його книга "ТИША ТЯЖІННЯ" щойно вийшла друком завдяки щедрим пожертвуванням друзів і знайомих. Вона приємна на дотик, хрустка на смак і корисна для здоров'я, ментального.

У ній "Текіла літа" повільно перетікає у "Те поле", із жерстяним кукурудзинням, наших справжніх чуттів, "продертися до них - ціла мука..." У ній - "Сірий дощ" хлюпає у берцях, "душу дощ зливає у окопи".

У ній - "Печаль легка" - "бо в сотий раз і в тисячний скажу
що глина вічна що трава уроча
що сонце розстібає на кряжу
безмежними небом названу сорочку".

У ній вже є "Літо повоєнне",
де ...при тиші
біль просіяно крізь сито ...
все закінчилось нарешті
день усміхнений мов блюдце
мелітопольські черешні
знов повсюдно продаються
небо свій найбільший клопіт
вирви тишею латає
і літає безпілотник
просто сам собі літає.

У Тиші пана Сергія так багато форм, барв, дощів, яблук, сліз, совісті, самоти і туманів. Загорнешся в одне, а накриє іншим.

Як, скажіть, йому вдалося, збираючись у дорогу, покласти до наплічника яблуко і про нього написати геніальну! поезію?

яблуко ходило при мені
кинув у наплічник і - в дорогу
яблунька навшпиньки потім довго
путь мою читала в далині
яблуко ходило день у день
стигли кісточки його з любов'ю
тихо говорили між собою
а мені й зіркам – анітелень

І я радію, що дар віршотворця дістався Вам, пане Сергію, бо Ви напишете і озвучите, і легкими японськими нотками обезсмертите ківшик для води:

ківшика вінця садовий павук
вдосвіта щільно заткав
павутинням із бісеринками туману
і воно ловить слабкі подуви вітру
що охолоджує мої поривання
змалювати окремої осені мить

У виставі Життя, де багато чого вже зіграно, якщо є для кого мовити по - Злючому "поки ти будеш зі мною я не боюся смерті", - то значить не дарма тобі подаровано можливість творити свій сюжет.

"Творімо!" - підписали Ви мені нову книгу. Ну, а як інакше? (Віка Сидоренко, головний редактор «Суспільне радіо Дніпро»)

Презентація книги відбулася у Кам'янському, Дніпрі, Полтаві. Понад 30 зустрічей з читачами у бібліотеках, коледжах, вишах.

Сергій Злучий відкриває Кам'янському зірок сучасної української поетичної культури, влаштовує поетичні читання, раптівки (від слова «раптом»), бо слова «флешмоб» не визнає. Бере участь у поетичних фестивалях і марафонах: Національному мистецькому фестивалі у Кропивницькому, Запорізькій книжковій толоці, міжнародному книжковому «Форумі видавців у Львові», завжди підтримує поетичні ініціативи молодих.

Він є засновником і головним втілювачем у життя Всеукраїнського фестивалю сучасної української поезії «Материк». Фестиваль, на відміну від інших, збирає поетів, які мають свій особистий голос і своє ім'я на літературній мапі України. Знайомиться Сергій із творчістю поетів переважно у Facebook. Якщо бачить, що людина пише достойну поезію, то запрошує до участі у фестивалі. І жодного разу не помилився.

«Нація об'єднується навколо культури» – головна ідея фестивалю сучасної української поезії «Материк».

Нині він адмініструє групи «Українськомовне Кам'янське», «Українська культурна парадигма», та власну поетичну сторінку «Сергій Злучий. Вірші»,

зустрічається з читачами, займається волонтерською діяльністю. Боротьба не закінчена. Війна триває... боротись є за що...

<https://nspu.com.ua/novini/u-dnibri-sergij-zljuchij-prezentuvav-svoju-novu-knigu-tisha-tyazhinnya/>

<https://nspu.com.ua/novini/knigu-poeta-sergiya-zljuchogo-tisha-tyazhinnya-prezentovali-v-muzei-literaturne-pridniprova-ya/>

<https://dobm.dp.ua/prezentatsiya-novogo-zbirnyka-poeta-sergiya-zlyuchogo-tysha-tyazhinnya/>

<https://www.youtube.com/watch?v=07wrCXV6RCY&t=441s>

<https://kamenskoe.city/news/view/poet-ta-perekladach-sergij-zlyuchij-z-kamta-039-yanskogo-prezentuvav-zemlyakam-vlasnu-knizhku>

<https://cbs.poltava.ua/index.php/novyny/7350-notatki-prikhovani-v-poeziji>

https://www.facebook.com/story.php/?story_fbid=960290182766656&id=100063570489314

Олексій КОСТЮК, здобувач освіти,
ОПП «Середня освіта (українська мова і література)»
leko000leko@gmail.com

Світлана САДОВЕНКО,
докторка філософії, викладачка
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»

СИНТЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУР У ТВОРЧОСТІ Р. М. РІЛЬКЕ

Дослідників завжди цікавив зв'язок зарубіжних письменників з Україною: що думали про нашу країну у різні часи, які враження отримували під час своїх подорожей, як це було відображено у їхніх творах. Особливу увагу заслуговують яскраві сторінки біографії австрійського поета початку ХХ століття Райнера Марія Рільке, чиї мандри Україною залишили глибокий слід у його творчості. Маємо розглянути, яким чином знайомство з українською культурою формувало сприйняття світу поета та впливало на його духовні цінності.

Поет зацікавився слов'янським світом завдяки своїй близькій подрузі Лу Андреас-Саломе. Її захоплюючі розповіді про «країну між Білим і Чорним морем» – Україну – стали поштовхом для Рільке відвідати ці землі. Під час його першої подорожі до Російської імперії в 1899 році у нього з'явився інтерес до української культури, про яку він вперше почув через розповіді про «чарівну Малоросію», її пісні та народні традиції [1]. Друга подорож Рільке в 1900 році стала ключовою для його творчості.

Він провів два тижні у Києві, де його вразила старовинна архітектура – Софійський собор, Володимирський собор і Києво-Печерська лавра, яку поет назвав «найсвятішим монастирем усієї імперії». Це місто стало для нього духовним відкриттям. Як він пише у своєму листі: «Я вже два тижні у Києві. Це місто близьке до Бога. Тут мені відкрилася одвічна руська сутність, насамперед пам'ятки культури давнини» [2]. Враження від Києва та інших українських міст справили значний вплив на Рільке. Він відвідав Канів, де побував на могилі Тараса Шевченка, що залишило глибокий слід у його душі. Ці враження надихнули його на створення поетичних і прозових творів, у яких він активно використовував українські мотиви. Так, образ кобзаря Остапа у його поезії «Пісня про Справедливість» стає символом боротьби за правду, а сам кобзар нагадує Орфея, здатного збуджувати душі людей. Його збірки «Книга годин» та «Книга образів» просякнуті духом України. У поезії «Буря», що оспівує Івана Мазепу, і «Сонетах до Орфея» бачимо полтавські краєвиди. Його захоплення

українською культурою знаходить відображення у творчому спадку, включаючи переклади, мистецтвознавчі статті, вірші та книги, нав'язні його перебуванням в Україні. Приміром, він перший переклав перлину стародавньої української літератури «Слово про Ігорів похід» німецькою мовою [3].

Рільке також був вражений українським малярством, зокрема іконами київських монастирів. Він цікавиться творами таких художників, як Дмитро Левицький та Володимир Боровиковський. Цей глибокий зв'язок з українською культурою допоміг Рільке не лише зрозуміти слов'янську спадщину, а й віднайти нові власні внутрішні горизонти.

Отже, творчість Райнера Марії Рільке яскраво демонструє синтез української культури і мистецтва та європейської поезії початку ХХ століття. Дослідження впливу України на творчість Рільке допомагає зрозуміти, як глибоке знайомство з українською спадщиною сформувало сприйняття світу поета та сприяло розвитку його духовних цінностей. Україна для Рільке стала не лише географічним місцем, а й духовною батьківщиною, де він відчув гармонію між людиною та природою, а також знайшов нові творчі імпульси для свого поетичного шляху.

Список використаних джерел

1. Рільке і Україна. URL : <https://dovidka.biz.ua/rilke-i-ukrayina>
2. Містичний образ України в поетичних творах Р. М. Рільке. URL : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/3/part_3/16.pdf
3. Світова поезія в українських перекладах: Райнер Марія Рільке. URL : https://shevchenko.org/past_event/555/

Валентина МАРЧЕНКО,
кандидат історичних наук, викладач
Володимир КУРКІН,
здобувач освіти ОПП «Професійна освіта (Охорона праці)»
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»
vovakurkin8@gmail.com

ВІДОБРАЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ЕПОХИ НА ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧИНИ

Пісню «Гаї шумлять» люблять мільйони українців. Її автором є Павло Тичина, якого сьогодні називають водночас і зрадником, і жертвою, і ярим прихильником радянської системи, і людиною, що щиро любила Україну.

Павло Тичина народився у 1891р. на Чернігівщині у багатодітній родині. Із малечку він отримав релігійне виховання в родині, а також знання в музикуванні, добре малював.

Юнацький світогляд поета формувался в історичних подіях початку ХХ століття. Це революція 1905-07 рр., що помітно пожвавила та урізноманітнила межі легальної політичної та культурної діяльності в Україні. У 1905 р. в Лубнах виникає перша в Російській імперії україномовна газета «Хлібороб». Незабаром газети українською мовою почали виходити інших містах, наприклад, в Катеринославі, Полтаві, Харкові. Засновуються перші українські суспільно-політичні журнали – «Дзвін», «Українська хата», «Рідний край» тощо. У Києві, Катеринославі, Чернігові та інших містах виникають осередки культурно-освітньої організації «Просвіта», у яких збирається цвіт української еліти: М. Коцюбинський, Б. Грінченко, П. Мирний, Д. Яворницький та ін. [2]. Революція дала нового імпульсу процесові масової самоорганізації суспільства: утворювались партії, профспілки та інших суспільні організації. У Державних думах українські депутати ставлять питання про політичну автономію та українізацію школи, судочинства, церкви, місцевих адміністративних органів.

Нова доба відновлення української державності (1917-1920 рр.) створила принципово нові умови для розвитку української національної культури. Процес українізації набрав повних обертів. Ці події істотно вплинули на зміст літературно-мистецького життя. Поезія Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки стала підґрунтям, на якому формувалися смаки Павла Тичини.

У цей час Павло закінчив духовну семінарію. Із 1912 р. починає друкуватися в журналах «Літературно-науковий вісник», «Рідний край», «Українська хата» та ін. Тичина є учасником таємного гуртка українців-самостійників у Чернігові. У 1916 р. повертається до Києва, знайомиться з Лесем Курбасом, композитором К. Стеценком. Під впливом «Лісової пісні» Лесі Українки починає писати драматичну поему «Дзвінко блакитне». У 1918 р. надрукована перша збірка поета «Сонячні кларнети». Вона принесла йому славу і визнання та стала значною подією в українській літературі. «Ми насолоджувалися красою українського слова, яке... грало, співало, бриніло,

лилося зі сторінок незабутньої тієї книги», – писав український письменник Микола Бажан [1].

Не дивно, що молодий поет гаряче підтримує національне відродження. У бою біля залізничної станції «Крути» 29 січня 1918р. захищаючи Київ від наступу більшовиків загинули українські юнаки. Тичина цю подію втілює у вірші «Пам'яті тридцяти». Ще один вірш – «Як упав він з коня» – перетворюється на пісню, неофіційний гімн армії Української Народної Республіки [3].

Наступ більшовиків на Україну у 1918-1919 рр., «червоний терор», політика «воєнного комунізму – це були жорсткі реалії «російського світу», з якими стикнувся поет. Коли у 1919 р. місто захопили білогвардійці Тичина кілька днів переховувався на Байковому кладовищі. Пережиті жахіття він описав у вірші:

І Белий, і Блок, і Єсенін, і Клюєв...

Росіє, Росіє, Росіє моя!

Стоїть сторожтерзаний Київ

і двістірозп'ятий я [4].

Владу більшовиків в Україні поет сприймає позитивно. Це відображається у його творчості. Він бере участь у конкурсі на створення гімну Радянської України і у 1919 р. пише «Революційний гімн». Кульмінацією «творчої деградації» Тичини вважається вірш «Партія веде», написаний у 1933 р. А автором гімну Української РСР він таки став, написавши вірш, який починався зі слів «Живи, Україно, прекрасна і сильна...» у 1949 році [3].

Жахи радянської влади, терор все ж зламали поета. Хоч він сам і не зазнав переслідувань, у 1923 р. заарештували Павлового брата Євгена у звинуваченні за створення антирадянської банди. Брата вдалося звільнити, проте помирає друг В.Еллан-Блакитний, творчість якого переслідує радянська влада. Тичина не захистив друга, славив партію і Сталіна. До кінця життя він боявся повернення терору. Олександр Олесь, якого Тичина називав своїм вчителем, у той час пише «І ти продався їм, Тичино? І ти пішов до москаля?» [5].

Радянська влада обласкує поета званнями, посадами, преміями. Їй потрібен український поет-прапор, і вона його отримує. Він зробив добру кар'єру: двічі голова Верховної Ради Української Радянської Соціалістичної Республіки, міністр освіти УРСР, академік. До кінця життя він боявся повернення терору.

Отже, фігура Павла Тичини неоднозначна в українській культурі і літературі. Його шанувальникам подобається дорадянський період творчості поета, наприклад, пісня «Гаї шумлять». Ранні роботи поета вивчають в школі і зараз. Противники зазначають про його поезію в дусі радянської ідеології та лояльність радянській системі, а комуністичні вірші Тичини були обов'язковими до вивчення в радянських школах аж до розпаду СРСР.

Список використаних джерел

1. Герун С. «Два Тичини» – історія зламаного кларнета. URL: <https://pisaninamedia.webnode.com.ua/l/dva-tichini-%E2%80%93-istoriya-zlamanogo-klarneta/>. (дата звернення: 05.10.2024).
2. Дудіна Т. Павло Тичина: коротка біографія. URL: <https://osvita.ua/school/biography/91107/>. (дата звернення: 05.10.2024).
3. Павло Тичина: між гімном армії УНР і Сталінською премією. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/pavlo-tychyna-mizh-himnom-armii-unr-i-stalinskoju-premiieiu-229528.html>. (дата звернення: 05.10.2024).
4. Тичина П. І Бєлий, і Блок... URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5519>. (дата звернення: 05.10.2024).
5. Чепурний В. Кларнет і дудка, або Як зламали класика вітчизняної літератури. URL: <http://www.golos.com.ua/article/341185>. (дата звернення: 05.10.2024).

Валерія НЕБОСЕНКО, здобувачка освіти,
ОПП «Середня освіта (українська мова і література)»
Світлана САДОВЕНКО,
докторка філософії, викладачка
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки
Українського державного університету науки і технологій»

САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У СПОСТЕРЕЖЕННЯХ МАРКА ТВЕНА

Марк Твен, американський письменник і сатирик, здійснив декілька подорожей до Європи наприкінці 19 століття, зокрема у 1891-1892 роках. Ці подорожі стали основою для багатьох його творів, у яких він висвітлював свої спостереження за культурними, соціальними та політичними аспектами життя в різних країнах.

Письменник був вражений різноманітністю культур та традицій, які зустрічав під час своїх мандрівок. Україна, з її унікальним побутом, культурними звичаями та історичним контекстом, стала важливою частиною його подорожі. Письменник зазначав, що українські села та міста наповнені традиціями, які формувалися протягом століть. Він описував захоплюючі краєвиди, на яких зелені поля та гірські пейзажі переплітаються з давніми церквами та селами, що зберегли свій автентичний вигляд.

Під час перебування в Україні Марк Твен відвідав кілька міст і сіл, спостерігаючи за життям простих людей. Він зазначав, що українські селяни вели простий, але гідний спосіб життя, їхнє ставлення до праці та спільноти вражало його. Твен акцентував увагу на тому, що, незважаючи на труднощі та злидні, українці зберігали свою гідність і почуття національної ідентичності [2].

Письменник відзначав, що українська культура вражає своєю багатогранністю. Він спостерігав за місцевими звичаями, святами та ритуалами, які передавалися з покоління в покоління. Наприклад, у своїх записах він описував традиційні українські танці та музику, що відображали емоції і переживання народу. Ці елементи культури стали для нього свідченням багатства та різноманітності української спадщини.

Так, Марк Твен описував традиційні українські танці як важливу частину культурного життя народу. Особливо його вразив танець гопак, який він спостерігав на святкових заходах. Гопак, як відомо, є не лише танцем, а й відображенням історичних подій, національної гордості та єдності. Твен зазначав, що танець виконується з великою енергією, динамікою та завзяттям, що свідчить про життєрадісність та дух народу. Літератор підкреслював, що в танцях використовуються яскраві костюми, які символізують різні регіони України. Це надає їм ще більшої візуальної виразності. За словами Твена, кожен танець містить у собі не лише рухи, але й історію, що передається з покоління в покоління.

Також Марк Твен глибоко був вражений українською музикою, яка супроводжувала танці. Він описував народні мелодії, які виконувалися на традиційних інструментах, таких як бандура, сопілка та цимбали. Ця музика, на думку письменника, відображала емоції, переживання та радощі українського народу. Письменник підкреслював, що мелодії були не лише красивими, але й глибокими, вони передавали страждання та надії людей, їхню віру у краще майбутнє. У своїх записах він відзначав, що пісні, які виконувалися на святах, весіллях і різних обрядових дійствах, створювали неповторну атмосферу.

Спостереження письменника за традиційними українськими танцями та музикою стали важливим елементом його культурного досвіду. Він зрозумів, що танець і музика не лише розважають, але й формують ідентичність народу. Цей досвід підштовхнув його до роздумів про важливість збереження культурної спадщини та самобутності в умовах глобалізації.

Марк Твен використовував свої враження в подальшій творчості, створюючи образи, які підкреслювали культурні та соціальні відмінності між різними народами. Його опис українських танців і музики став не лише свідченням його мандрівок, але й глибоким аналізом культурних зв'язків, які об'єднують людство [1].

Літератор був вражений стійкістю українського народу, який, незважаючи на економічні труднощі та соціальні виклики, зберігав свою гідність і національну ідентичність. Він зрозумів, що прості люди, з якими він зустрічався, мали величезний потенціал для розвитку та змін, якщо їх підтримати в боротьбі за свої права. Цей досвід підштовхнув його до активного виступу на захист прав людини в США та інших країнах.

Завдяки українському досвіду погляди письменника стали більш прогресивними. Він почав акцентувати увагу на необхідності соціальної рівності, прав людини та справедливості. У своїх есе та творах Твен критикував расизм, соціальну нерівність та експлуатацію, виступаючи на захист найбільш вразливих верств населення.

Спостереження за українськими реаліями також допомогли Марку Твену усвідомити важливість культурного обміну. Він вірив, що знання про інші культури може допомогти в боротьбі з упередженнями та стереотипами. Цей аспект його творчості відображає не лише прагнення до соціальних змін, а й пошук взаєморозуміння між різними народами. І тому його творчість, що містить глибокі соціальні коментарі, і досі залишається актуальною та резонує з сучасними проблемами [3].

Список використаних джерел

1. Козак О. Подорожі Марка Твена: враження та спостереження. Київ: Літературна Україна, 2018. 220 с.
2. Романчук А. Культурний обмін: Марк Твен і Україна. Львів: Наукова думка, 2021. 150 с.
3. Скорик Ю. Творчість Марка Твена в контексті соціальних змін: український аспект. Київ: Наукова думка, 2021. 150 с.

Ганна ПРИХОДЬКО,
викладач української мови та літератури
ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та
педагогіки Українського державного університету науки і
технологій»
prikhodko.anna123@gmail.com

СТИЛЬОВЕ РОЗМАЇТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ПРОЗИ

Стильове розмаїття української та світової прози – це комплексне явище, що охоплює різні жанри, стилі та форми художнього вираження. Українська проза завжди розвивалася в тісному зв'язку з європейськими літературними тенденціями, водночас зберігаючи національну своєрідність.

Стиль літературного твору – це сукупність мовних засобів, емоційного забарвлення та авторських прийомів, що визначають унікальність художньої манери письменника. Різні епохи та літературні течії формують власні стилістичні особливості, відображаючи соціальні, культурні та політичні контексти свого часу [1 с.320]

Класифікація стилів:

Класицизм: впорядкованість, гармонія, строгість композиції. (Наприклад, творчість Івана Котляревського в українській літературі та Жана Расіна у світовій).

Романтизм: емоційна насиченість, ідеалізація природи, індивідуалізм (Джордж Байрон, Тарас Шевченко).

Реалізм: прагнення до об'єктивності, деталізація побуту, соціальна критика (Іван Франко, Оноре де Бальзак).

Модернізм: експериментальність, суб'єктивізм, акцент на внутрішньому світі людини (Микола Хвильовий, Джеймс Джойс, Франц Кафка).

Постмодернізм: гра з текстами, інтертекстуальність, поєднання різних стилів та іронія (Оксана Забужко, Умберто Еко).

Українська література збагачена різноманітними стилістичними напрямками, що відображають історичний та національний контекст.

Барокова література (Григорій Сковорода), література національного відродження (Іван Франко, Леся Українка) та модерністичні пошуки (Валер'ян Підмогильний, Микола Хвильовий) становлять важливі етапи стилістичної еволюції [4 с.59]

Проза ХХ століття (Юрій Андрухович, Сергій Жадан) відзначається постмодерністськими тенденціями та інтертекстуальністю. Українські письменники активно переймають світові літературні традиції, одночасно адаптуючи їх до національних потреб. Європейські та американські автори, такі як Ернест Хемінгуей, Франц Кафка, Вірджинія Вулф, стали джерелом натхнення для багатьох українських авторів.

Літературні стилі України взаємодіють із світовими тенденціями, впливаючи на формування нових напрямів і жанрів.

Українська література має великий вплив на світову завдяки унікальному стилістичному різноманіттю, поєднанню національних традицій з універсальними темами. Сучасними тенденціями є вдале поєднання реалізму і елементів фантастики (Марія Матіос).

У світовій прозі також спостерігається акцент на мультикультуралізмі, глобалізації та особистих наративах (Харукі Муракамі).

Кожен автор виробляє свій унікальний стиль, що визначається його особистими естетичними поглядами, світоглядом та досвідом. Наприклад, стиль Григорія Сковороди характеризується філософською глибиною та алегоричністю, в той час як стиль Оксани Забужко вирізняється психологізмом та культурними референціями[3 с.97]

Переклад відіграє важливу роль у впровадженні стилів світової літератури в український контекст і навпаки. Переклади творів класиків світової літератури (Шекспір, Данте, Пруст) українською мовою не тільки популяризують їх, але й збагачують українську літературну традицію новими стилістичними прийомами. Важливими є переклади українських авторів на інші мови, що дозволяють світовій аудиторії ознайомитися з багатством української літератури[4 с.91]

Тематика творів також визначає стиль: українська проза часто зосереджується на темах національної ідентичності, історичної пам'яті, соціальної несправедливості та війни. Світова проза, особливо в сучасності, охоплює глобальні проблеми – міграцію, екологічну кризу, технологічний прогрес, які теж відбиваються в стилістичних особливостях.

Сучасна проза, як в Україні, так і в світі, дедалі більше відображає гендерні питання, феміністичні перспективи та теми боротьби за права жінок. Стиль жінок-письменниць, таких як Ольга Токарчук (Польща) або Оксана Забужко (Україна), поєднує особисті та соціальні теми, пропонуючи нові підходи до вираження внутрішніх переживань.

Традиційні народні мотиви та фольклорні елементи залишаються важливою частиною стилю як української, так і світової прози. Наприклад, творчість Марії Матіос і Валерія Шевчука часто звертається до міфологічних образів та народних легенд[4 с.107]Світова проза також черпає натхнення з фольклору та національних традицій, що підкреслює важливість культурної спадщини в сучасній літературі.

З розвитком цифрових технологій з'являються нові стилістичні форми прози, такі як гіпертекстуальні романи та мультимедійні проекти, що розширюють межі традиційного літературного стилю. Стиль письма в епоху інтернету відображає швидкі зміни у суспільстві, фрагментованість інформації та гібридність жанрів.

У сучасній прозі зростає інтерес до малих форм (короткі оповідання, новели, есеї), що дозволяють концентровано виразити глибокі думки та емоції [2 с.310]

Такий підхід відображає сучасну потребу в лаконічності та динамічності, що також є важливою рисою стилістичного розмаїття.

Отже, стильове розмаїття української та світової прози відображає багатство літературних традицій, що базуються на взаємному обміні та розвитку. Розуміння цих стилістичних течій сприяє глибшому усвідомленню літературної спадщини та пошукам нових форм у сучасній прозі.

Список використаних джерел

1. Галич О. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 392 с.
2. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. Київ. Основи, 2003. 632 с.
3. Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Історія української літератури 20–40-х років XIX століття: метод. рек. до курсу. Івано-Франківськ: Територія друку, 2019-2020. URL: <http://lib.pu.if.ua:8080/bitstream/123456789/3054/1.pdf> (дата звернення 18.09.2024)
4. Чижевський Д. Історія української літератури: від початків до доби реалізму. Київ. Академія, 2008. 568 с.

І Всеукраїнська науково-практична онлайн конференція "Цінуймо мову над усі скарби, якщо ми хочемо зватися народом!"

ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Українського державного університету науки і технологій»

28 жовтня 2024 року м. Кам'янець

Центральна публічна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка

Мирослава Соснова

Ще 19 осіб

Катерина Гляненко

Якщо повідомлення не закріплено, їх можуть бачити лише учасники виклику, коли повідомлення надсилаються. Коли виклик завершується, повідомлення видаляються.

Світлана Івко 13:00
Добрий день! Вітаю учасників конференції від імені ВСП "Роменський фаховий коледж КНЕУ ім. В. Гетьмана". Бажаю плідного спілкування!

Валентина Анатоліївна Соснова 13:00
Кам'янський фаховий медичний коледж вітає учасників конференції

Надати доступ до файлу "Презентац...

Надіслати повідомлення

Grid of participants:

- Мирослава Соснова
- LeKo
- Анна Полуніна
- Світлана Івко
- Валентина Марченко
- Світлана Садовенко
- Ганна Багрій
- Оля Сосьяк
- Lidiia Ponomarenko
- Вова Куркін
- Маріанна Ломака
- Роман Ткалик
- Valeria
- Андрей Дзяба
- Tetyana Gerasyuta
- НіроукіYo
- Дар'я Крапівіна
- Денис Овсієнко
- Валентина Анатоліївна ...
- Irina Ivaskiv
- Артём Клешня
- Катерина Гляненко

Владу більшовиків в Україні поет сприймає позитивно. Це відображається у його творчості. Кульмінацією «творчої деградації» Тичини вважається вірш «Партія веде», написаний у 1933 р. Він став автором гімну Української РСР написавши вірш, який починався зі слів «Живи, Україно, прекрасна і сильна...» у 1949 році

І ти продався їм, Тичино,
І ти пішов до москаля?
О, бідна мати, Україно,
В журбі головонька твоя.

В кривавім морі по коліна
Стоїть без сорому в очах
Поет, колишній наш Тичина,
І прославляє смерть і жах.

Прилюдно б'є катам поклони,
Катів вислухє в існах.
А з-під землі ідуть прокляощі
Борьби, розп'ятих на хрестах.

Іудо, ти шляхетний жиде,
Пішов, повісивсь в самоті.
Павло Тичина... цей не піде —
Він сам розігне на хресті.

Вова Куркін

Мирослава Сосн...

Роман Ткалик

Irina Ivaskiv

Tetyana Gerasyuta

Маріанна Ломака

Владислав Франц

Ще 22 особи

Катерина Гляненко

АКТУАЛЬНІСТЬ

Мова ЦІНК НАЦІЇ

- ідентифікація себе з українською культурною та національною спільнотою
- мовна компетентність як основа цінності співчуття, турботи та поваги до пацієнтів
- вплив мови на медичну практику через громадянську позицію

Мова Українська

Ще 22 особи

Катерина Гляненко

Grid of participants:

- Дар'я Крапівіна
- Мирослава Сосн...
- Вова Куркін
- Роман Ткалик
- Irina Ivaskiv
- Tetyana Gerasyuta
- Маріанна Ломака
- Ще 22 особи
- Катерина Гляненко

МЕТОД «ОРГАНИ ЧУТТЯ»

- ✓ ЗІР Що я бачу?
- ✓ СЛУХ Що я чую?
- ✓ НЮХ Які запахи вловлюю?
- ✓ СМАК Які смаки вловлюю?
- ✓ ДОТИК Що відчуваю на дотик?

«Про що я думаю?»

Я

«Про що я переживаю?»

Participants: Мирослава Сосно..., Tetyana Gerasyuta, Маріанна Ломака, Irina Ivaskiv, Ще 29 осіб, Катерина Глянєнко

Participants: Вова Куркін, Мирослава Сос..., Роман Ткалик, Irina Ivaskiv, Tetyana Gerasyuta, Маріанна Ломака, Владислав Фра..., Оксана Петрів..., Ганна Приходько, Оля Сосьяк, Світлана Івко, Валентина Мар..., Лариса Яценюк, Назар Данилик, Андрій Маркін, Sonya Molodchyna, Дар'я Крапівіна, Valeria, Денис Овсienко, Артём Клешня, Стоянова Світла..., Віолетта Почна..., Валентина Анат..., Анастасія Рома..., LeKo, Sonya Molodchyna, Hiroyuki Yo, Карина Горлова, Світлана Садовенко, Катерина Глянєнко

LearningApps.org

Відео інструкція з використання

Participants: Мирослава Сос..., Роман Ткалик, Irina Ivaskiv, Tetyana Gerasyuta, Маріанна Ломака, Владислав Франц, Ганна Приходько, Ще 21 особа, Катерина Глянєнко

Тези доповідей друкуються в авторській редакції.

Автори несуть повну відповідальність за достовірність наданих матеріалів